

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA VÝTVARNÉ VÝCHOVY

DIPLOMOVÁ PRÁCE
GRAFICKÁ ÚPRAVA KNIHY

Bc. Alžběta Gregorová

Vedoucí práce: akad. soch. Tomáš Chorý, ArtD.

Olomouc 2021

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Grafická úprava knihy vypracovala samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury.

V Novém Jičíně dne:

podpis:

Tímto bych chtěla poděkovat akad. soch. Tomáši Chorému, ArtD. za odborné konzultace, ochotu při vedení diplomové práce, doc. Mgr. Petře Šobáňové, Ph. D. za didaktické rady, Josefu Vahalíkovi za typografické / polygrafické podněty, dále Bc. et Bc. Elišce Boumové, MFA. Anežce Minaříkové, MgA. Martinu Pecinovi, MgA. Patriku Antczakovi, Mgr. Filipu Blažkovi, prof. MgA. Petru Babákovi za on-line rozhovory, Vendule Hallové za fotodokumentaci knihy a celé své rodině a blízkým za podporu.

OBSAH

ÚVOD	7
TEORETICKÁ ČÁST	9
1 VÝBĚR KNIHY	10
1.1 Kniha Vejce a já	10
1.1.1 Spisovatelka Betty MacDonald (1907–1958)	10
2 INSPIRAČNÍ ZDROJE	11
3 REŠERŠE VYDANÝCH KNIH	12
3.1 Knižní přebaly	12
3.1.1 Metodika testování	12
3.1.2 Výsledky testování knižních přebalů	16
3.2 Desky s knižním blokem	16
3.2.1 Výzkumné postupy	17
3.2.2 Výsledky testování knižních desek s knižním blokem	23
4 SOUČASNÝ KNIŽNÍ DESIGN POHLEDEM ČESKÝCH GRAFICKÝCH DESIGNÉRŮ / TYPOGRAFŮ / ILUSTRÁTORŮ	24
5 ZÁSADNÍ KONSTANTY KVALITNÍHO KNIŽNÍHO DESIGNU	25
6 KNIŽNÍ ILUSTRÁTOŘI	26
6.1 Petr Sís (1949)	26
6.2 Karolína Stryková (1990)	27
6.3 Adéla Bierbaumer	27
6.4 Patrik Antczak (1986)	28
6.4.1 ALFABETA	29
7 KNIŽNÍ GRAFICI	32
7.1 František Muzika (1900–1974)	32
7.2 Zdenek Seydl (1916–1978)	33
7.3 Květa Pacovská (1928)	34

7.4	Robert V. Novák (1962).....	36
7.5	Petr Babák (1967)	37
7.5.1	Katalog Kateřina Šedá *1977	37
7.6	Filip Blažek (1973)	39
7.6.1	Typokniha	39
7.7	Martin Pecina (1982).....	41
7.7.1	Knihy a typografie	41
7.7.2	Rychlé šípy	43
7.8	Anežka Minaříková (1993)	44
7.8.1	Clara.....	44
8	KNIŽNÍ TYPOGRAFOVÉ	46
8.1	Oldřich Menhart (1897–1962)	46
8.2	Jaroslav Benda (1882–1970).....	47
8.2.1	Knihy Jaroslav Benda 1882–1970: Typografická úprava a písmo	49
8.3	Oldřich Hlavsa (1909–1995).....	49
8.3.1	Knihy Jde o to, aby o něco šlo: Typograf Oldřich Hlavsa.....	51
9	STUDIA	52
9.1	Studio Kolektiv	52
9.1.1	Název knihy: Autor názvu: Aka Monstrum.....	52
9.2	Studio Laboratoř.....	53
9.2.1	John Cage: Silence.....	53
9.3	Les kanců	53
9.4	Studio Divize.....	54
9.5	Experimental JetSet.....	54
9.6	Mainstudio.....	54
10	KNIŽNÍ SOUTĚŽE.....	55
10.1	Nejkrásnější české knihy roku	55
10.1.1	Výstava Nejkrásnějších českých knih roku 2014	57
10.1.2	Výstava Nejkrásnějších českých knih roku 2019	57
10.2	Magnesia Litera.....	58
10.3	Zlatá stuha	59

PRAKTICKÁ ČÁST.....	60
11 PRŮBĚH PRÁCE.....	61
11.1 Počáteční idea.....	61
11.2 Skicování a ilustrace	61
11.3 Práce v grafických programech.....	63
11.4 Sazba a grafická úprava knihy	63
11.5 Formát	66
11.6 Předtisková příprava.....	66
11.7 Tisk.....	66
11.8 Kniha	67
11.8.1 Fotodokumentace knihy Vejce a já.....	67
PEDAGOGICKÁ ČÁST	72
12 INSPIRAČNÍ ZDROJE NA DIDAKTICKÝ PROJEKT NA VAZBU!.....	73
12.1 PEDAGOGICKÉ SOUVISLOSTI K TÉMATU	74
12.2 Hybnerova inspirace Bauhausem	74
12.2.1 Pojetí výuky v oblasti knihařství na Bauhausu.....	74
12.3 Současné středoškolské vzdělání v oboru knihařství v ČR.....	75
12.4 Vysokoškolské vzdělání v oblasti uměleckého knihařství v ČR	76
12.5 Budoucnost studijních oborů.....	77
12.6 Učební texty související s knižní vazbou	77
12.7 DIDAKTICKÝ PROJEKT.....	78
12.7.1 Volba názvu	78
12.7.2 Volba školy	78
12.7.3 Grafická dílna	78
12.8 Návrh didaktického projektu.....	79
13 SEZNAM OBRAZOVÉ PŘÍLOHY	91
14 SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	98
ANOTACE.....	100

ÚVOD

Na základě zralé úvahy a s vědomím, že můj zájem je zaměřen na klasickou a počítačovou grafiku, jsem si po dohodě s vedoucím diplomové práce zvolila téma Grafická úprava knihy.

Na knižním designu a produkci je uchvacující multidisciplinárnost, kdy se v jednom produktu střetávají obory jako grafický design, typografie, ilustrace, vazba, polygrafie a tisk, které jsem se rozhodla popsat, vyhodnotit a následně použít v diplomové práci. Navazuji na vědomosti a zkušenosti jak z mého předchozího studia na Střední umělecké škole v Ostravě, tak i bakalářského oboru Výtvarná tvorba se zaměřením na vzdělávání na zdejší univerzitě. Diplomová práce je tak završením mého pětiletého vysokoškolského studia.

V diplomové práci se zaměřím na již vydané tituly knihy Vejce a já od autorky Betty MacDonald, trendy současného knižního designu a jeho základní konstanty, tvorbu českých ilustrátorů, grafiků a typografů specializujících se na design knih a nakonec neopomenou ani tuzemské knižní soutěže.

V praktické části popíši a vytvořím grafickou úpravu knihy Vejce a já.

V pedagogické části se budu zabývat souvislostmi knižní vazby a navrhnu didaktický projekt.

Text celé DP slouží pouze jako podklad pro praktickou část diplomové práce, kterou je grafická úprava knihy.

„Kniha se pro mě v poslední době stala hlavně fetišem. Výjimečnou věcí, kterou chceš mít ne „jen“ kvůli textu, který je samo vždy zásadní, ale i kvůli formě. Prostě fetiš, chceš mít doma fetiš. Pěknou věc, a ta se musí odsedět a vymyslet. To mě na knize dneška baví.“¹

Petr Babák

¹ On-line rozhovor s Petrem BABÁKEM, 30. 05. 2021

TEORETICKÁ ČÁST

1 VÝBĚR KNIHY

Kniha *Vejce a já* od spisovatelky Betty MacDonald nebyla vybrána náhodně, ba právě naopak. Tato kniha mě doprovází – mohu-li to tak vůbec napsat – od doby, kdy jsem ještě nebyla na světě. *Vejce a já* byla totiž jednou z oblíbených knih mé maminky, kterou si četla v průběhu těhotenství. A právě po této spisovatelce jsem byla pojmenována.

K osmnáctým narozeninám jsem od kamarádky dostala jiné vydání knihy. S grafickým designem obou knih jsem nebyla moc spokojena, což byl prvotní impuls k tomu, že bych se mohla pokusit navrhnout po grafické stránce knihu sama. Diplomová práce mi umožnila si vyzkoušet tvorbu knihy od začátku až do konce.

1.1 Kniha *Vejce a já*

Betty MacDonald vtipně a s lehkostí líčí život na slepičí farmě, kterou si vysnil její manžel Bob. Slepičí farma se nacházela na Olympském ostrově ve státě Washington. Bob pracoval v oboru pojišťovnictví a převážná část práce na farmě zůstávala na Betty.

Kniha byla vydána v roce 1945 a byla přeložena do 20 jazyků. Dočkala se i filmového zpracování režiséra Chestera Erskina.

1.1.1 Spisovatelka Betty MacDonald (1907–1958)

Betty MacDonald, rodným jménem Anne Elizabeth Campbell, pocházela z USA, konkrétně z Colorada. V roce 1924 ukončila studium na Rooseveltově střední škole a poté pokračovala ve studiu na univerzitě. V roce 1927 se provdala za Roberta Eugene Hesketta, přezdívaného Bob.²

Knihy B. MacDonald jsou typické humorným stylem a ironií, za které si získala věhlas čtenářů.³

² *Náš region* [online]. [cit. 2020-11-15]. Dostupné z: <https://nasregion.cz/vejce-a-ona-betty-macdonaldova-skutecny-pribeh-slavne-autorky-156024/>

³ MACDONALDOVÁ, 1979, medailon o spisovatelce na přebalu knihy

2 INSPIRAČNÍ ZDROJE

Pro psaní teoretické a zpracování praktické části diplomové práce mi největší inspirací byla četná účast na knižních veletrzích např. LITR, TABOOK a mnoho dalších. Zároveň dlouhodobě sleduji oborové weby, např. Czech Design, Unii grafického designu, Czech illustrators, instagramové profily českých a světových typografů / knižních grafiků.

Další poučení jsem získala na konzultacích v Ateliéru tvorby písma a Typografie a také na konzultacích u typografky, ilustrátorky a grafičky Karolíny Strykové.

Velkým zdrojem inspirací mi byly obhajoby bakalářských / diplomových prací na Fakultě umění Ostravské univerzity v ateliéru Knižní obal a grafika.

V roce 2018 jsem se zúčastnila kurzu knižní vazby pod vedením MgA. Mgr. Petry Soukupové v rámci Mezinárodní letní školy umění ArtCamp na Fakultě designu a umění Západočeské univerzity v Plzni.

Všechny tyto aktivity a samostudium v oblasti knižní kultury během středoškolského a vysokoškolského vzdělání mi ulehčily proces zpracovávání diplomové práce.

3 REŠERŠE VYDANÝCH KNIH

Před grafickou úpravou knihy byla uskutečněna rešerše jak českých, tak i zahraničních titulů Vejce a já, které vyšly v rozmezí let 1949–2016.

3.1 Knižní přebaly

Pro hodnocení byly vybrány 4 knižní přebaly. Tyto knihy byly vydány v letech 1949, 1970, 1979 a 1989. Hodnotitelům se po dobu jedné minuty promítaly předmětné knižní přebaly, které byly označeny konkrétními roky vydání. Respondenti dostali prázdný dotazník, ve kterém uvedli své hodnocení dle jednotlivých navržených parametrů (viz tabulka č. 1). Na vyplnění dotazníku měly hodnotící osoby 20 minut čistého času.

Koncepce testování:

- **metodika:** výzkum jsem uskutečnila prostřednictvím sběru dat
- **cílová skupina:** čtenáři a návštěvníci knihoven
- **sběr dat:** vlastní testování se uskutečnilo v létě roku 2020
- **vzorek:** k testování bylo přizváno 43 respondentů
- **cíl výzkumu:** výzkum měl stanovit spontaneitu, asociaci a celkovou atraktivitu potencionálních čtenářů

Hodnocení se uskutečnilo slovně i pomocí školní stupnice (1 = nejlepší známka, 5 = nejhorší známka).

3.1.1 Metodika testování

V rámci testování jednotlivých knižních vydání Vejce a já jsem každou publikaci podrobila zkoumání, kdy byly použity jak metody kvalitativní, tak metody kvantitativní. Kvalitativní metody posuzují jevy, se kterými se setkáváme u vědomí potencionálních i skutečných zákazníků – tedy čtenářů. Tyto metody se vyhodnocují za použití interpretační psychologie. U kvalitativních metod volím pro zjištění potencionálních aspektů chování zákazníků / čtenářů níže uvedené tematické oblasti:

- a. spontaneita při výzkumu hodnocených designů knih
- b. asociace k testovaným designům knih
- c. kritériální vyhodnocení designů publikací, které mají přebal

- líbivost
- jedinečnost
- grafické zpracování
- typografie
- prodejní potenciál
- informační stránka
- celková atraktivita

Hodnocené knižní přebaly

rok vydání: 1949

Obrázek č. 1 – přebal knihy Vejce a já z roku 1949

autor přebalu: nedohledáno

rok vydání: 1970

Obrázek č. 2 – přebal knihy Vejce a já z roku 1970

autor přebalu: Libor Fára

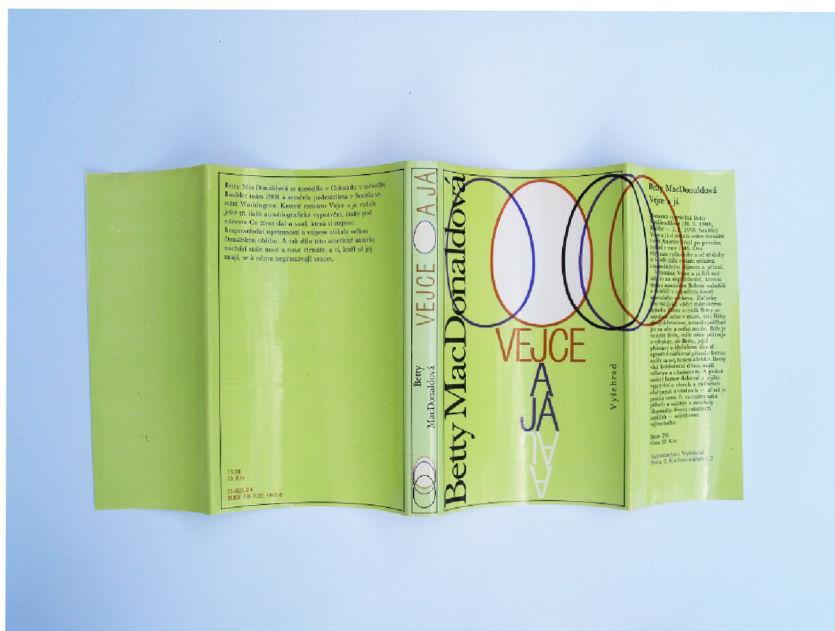
rok vydání: 1979

Obrázek č. 3 – přebal knihy Vejce a já z roku 1979

autor přebalu: Vladimír Jánský

rok vydání: 1989

Obrázek č. 4 – přebal knihy Vejce a já z roku 1989

autor přebalu: Miloslav Fulín

3.1.2 Výsledky testování knižních přebalů

Respondent/ka	PŘEBAL			
	1949	1970	1979	1989
rok vydání				
Slovní hodnocení	subjektivní názor			
spontanieta	viz text	viz text	viz text	viz text
asociace	viz text	viz text	viz text	viz text
Číselné hodnocení (součty)	1 = nejlepší / 5 = nejhorší			
líbivost	106	86	125	113
jedinečnost	93	89	117	103
grafické zpracování	103	93	113	114
typografie	108	97	118	117
prodejní potenciál	98	102	108	108
informační stránka	112	105	120	112
celková atraktivita	114	99	115	107
Výsledná známka	43 respondentů			
líbivost	2,47	2,00	2,91	2,63
jedinečnost	2,16	2,07	2,72	2,40
grafické zpracování	2,40	2,16	2,63	2,65
typografie	2,51	2,26	2,74	2,72
prodejní potenciál	2,28	2,37	2,51	2,51
informační stránka	2,60	2,44	2,79	2,60
celková atraktivita	2,65	2,30	2,67	2,49
Průměrná známka	2,44	2,23	2,71	2,57
Výsledné pořadí	2	1	4	3

Tabulka č. 1 – testování knižních přebalů

Při analýze výsledků kvalitativního a kvantitativního zkoumání byl jako nejvhodnější přebal určen přebal knihy s datem vydání 1970, jehož autorem je Libor Fára. Fárův návrh někteří z respondentů hodnotili subjektivně slovy jako stále moderní a fungující. Z vizuální pozice působí dle hodnotitelů přebal rovněž čistě. Tato hodnocení se uváděly v kolonkách označených textem „viz text“.

3.2 Desky s knižním blokem

Pro hodnocení designu desek a knižních bloků bylo získáno 10 knížek Vejce a já, která zahrnovala jak tuzemská, tak zahraniční vydání. Knihy byly označeny rokem vydání. Pokud byly v jednom roce publikovány 2 knihy, byly od sebe odlišeny tímto způsobem: 1949 (1) a 1949 (2) apod.

3.2.1 Výzkumné postupy

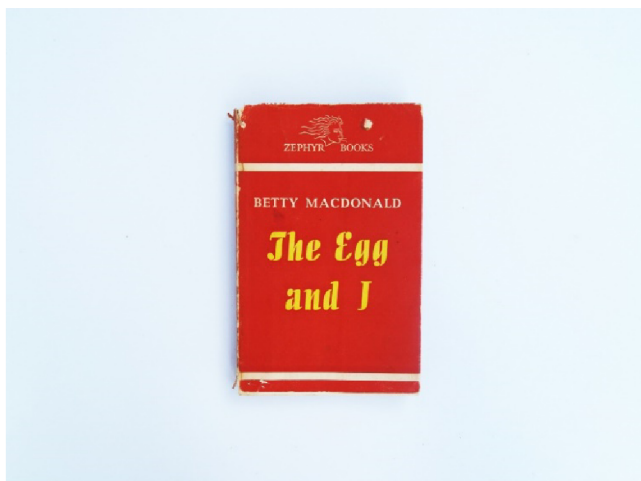
Osmi respondentům, kteří působí v oblasti grafického designu, byly dány k dispozici jednotlivé knihy. Současně obdrželi níže uvedený dotazník (viz tabulka č. 2), do kterého zapisovali svá hodnocení. K dispozici měli 60 minut čistého času. Hodnocení bylo pouze číselné dle školní stupnice (1 = nejlepší stupeň, 5 = nejhorší stupeň). V případě, že u konkrétního vydání nebylo kritérium dohledatelné, byla v tabulce uvedena nula. Jestliže výsledná hodnota byla totožná pro více knih, pořadí bylo stanoveno dle následujícího klíče: nejdříve se bere ohled na existenci desek (plusem jsou desky), poté na konkrétní známku u desek (čím lepší známka, tím lepší pořadí).

Výzkum se uskutečnil v prosinci 2020 a trval 3 dny.

Hodnocené desky s knižním blokem

rok vydání: 1949

nakladatelství: Zephyry Books

Obrázek č. 5 – obálka knihy Vejce a já z roku 1949 (1)

rok vydání: 1949

nakladatelství: HAMMOND, HAMMOND & CO LTD

obálka: Stein

Obrázek č. 6 – desky knihy Vejce a já z roku 1949 (2)

rok vydání: 1956

nakladatelství: Penguin Books

ilustrace na obálce: Peter Probyn

Obrázek č. 7 – obálka knihy Vejce a já z roku 1956

rok vydání: 1965

nakladatelství: A MAYFLOWER-DELL PAPERBACK

Obrázek č. 8 – obálka knihy Vejce a já z roku 1965

rok vydání: 1970

nakladatelství: Odeon

přebal / vazba / grafická úprava: Libor Fára

ISBN: 01-017-70

Obrázek č. 9 – desky knihy Vejce a já z roku 1970

rok vydání: 1979

nakladatelství: ROH

ilustrace: Ludmila Lojdová

přebal / vazba / grafická úprava: Vladimír Jánský

ISBN: 204-030-79

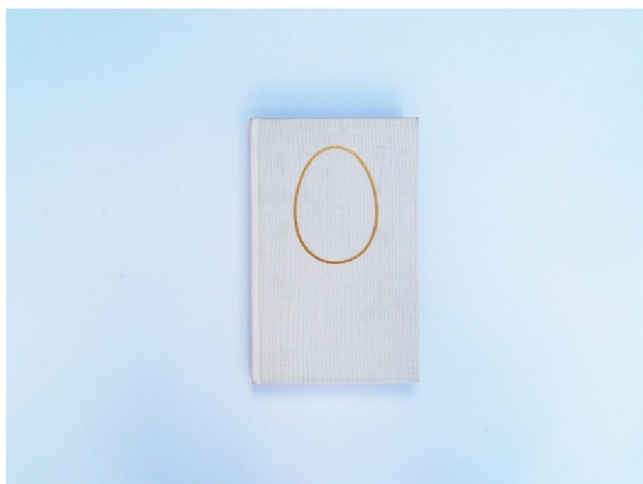
Obrázek č. 10 – desky knihy Vejce a já z roku 1979

rok vydání: 1989

nakladatelství: Vyšehrad

obálka / vazba / grafická úprava: Miroslav Fulín

ISBN: 80-7021-002-8

Obrázek č. 11 – desky knihy Vejce a já z roku 1989

rok vydání: 2008

nakladatelství: Argo

obálka: Dora Dutková

grafická úprava: Libor Batrla

ISBN: 978-80-7203-978-4

Obrázek č. 12 – obálka knihy Vejce a já z roku 2008 (1)

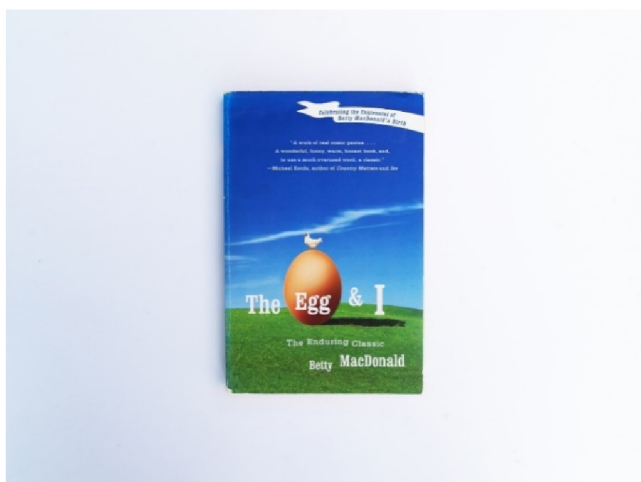
rok vydání: 2008

nakladatelství: HARPER

obálka: Milan Bozic

obálka (fotografie): Slawomir Jastrzebski, Ievgenia Tikhonova

ISBN: 978-0-06-091428-8

Obrázek č. 13 – obálka knihy Vejce a já z roku 2008 (2)

rok vydání: 2016

nakladatelství: Argo

obálka: iTutorial

sazba: Petr Teichmann

ISBN: 978-80-257-1786-8

Obrázek č. 14 – obálka knihy Vejce a já z roku 2016

3.2.2 Výsledky testování knižních desek s knižním blokem

Respondent/ka	DESKY S KNIŽNÍM BLOKEM									
	1949(1)	1949(2)	1956	1965	1970	1979	1989	2008(1)	2008(2)	2016
Číselné hodnocení (součty)	1 = nejlepší / 5 = nejhorší / 0 = nehodnoceno									
desky	16	8	0	0	8	16	8	0	0	0
signet	8	16	16	24	16	8	8	8	16	8
vakát / ilustrace	8	8	8	8	8	8	8	8	8	8
patitúl	24	24	0	32	8	8	8	24	32	24
protitúl	0	16	8	0	8	8	24	8	24	8
titul	24	16	24	0	8	16	24	24	32	24
sazba	24	16	8	24	8	16	8	24	16	24
impressum	24	24	16	0	8	16	8	16	24	16
dedikace	32	24	8	0	24	8	8	24	24	24
předmluva	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
autorská předmluva / poděkování	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
stránkování	24	24	24	16	16	16	8	24	24	24
obsah	32	24	16	32	16	16	24	24	24	24
tiráž	16	40	16	16	8	8	8	8	0	16
Výsledná známka	8 respondentů									
desky	0	1	0	0	1	2	1	0	0	0
signet	1	2	2	3	2	1	1	1	2	1
vakát / ilustrace	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
patitúl	3	3	0	4	1	1	1	3	4	3
protitúl	0	2	1	0	1	1	3	1	3	1
titul	3	2	3	0	1	2	3	3	4	3
sazba	3	2	1	3	1	2	1	3	2	3
impressum	3	3	2	0	1	2	1	2	3	2
dedikace	4	3	1	0	3	1	1	3	3	3
předmluva	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
autorská předmluva / poděkování	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
stránkování	3	3	3	2	2	2	1	3	3	3
obsah	4	3	2	4	2	2	3	3	3	3
tiráž	2	5	2	2	1	1	1	1	0	2
Průměrná známka	1,93	2,14	1,29	1,36	1,21	1,29	1,29	1,71	2,00	1,79
Výsledné pořadí	8	10	4	5	1	3	2	6	9	7
Rok vydání	1949(1)	1949(2)	1956	1965	1970	1979	1989	2008(1)	2008(2)	2016

Tabulka č. 2 – testování knižních desek s knižním blokem

Grafičtí odborníci určili jako nejhodnotnější knižní desky s blokem publikaci Vejce a já, která byla vydána v roce 1970, na druhém místě se umístila kniha vydaná v roce 1989 a na třetím místě pak Vejce a já z roku 1979.

První místo bylo na základě zvolených kritérií (viz tabulka č. 2) jednoznačné, o druhém až čtvrtém místě rozhodla kvalita (popř. použití) knižních desek.

Celkově však můžu na základě obou výsledků říci, že jednoznačně nejkvalitnější knihou Vejce a já z hlediska typografie a knižního designu je od Libora Fáry (nakladatelství Odeon).

4 SOUČASNÝ KNIŽNÍ DESIGN POHLEDEM ČESKÝCH GRAFICKÝCH DESIGNÉRŮ / TYPOGRAFŮ / ILUSTRÁTORŮ

Filip Blažek v posledních několika letech nezaznamenává žádný podstatný trend, který by působil na současný knižní design.⁴

Podle Martina Peciny vycházejí knihy v takovém množství a z tolika různých důvodů, že není možné vystopovat nějaký trend. Dále Pecina upozorňuje na to, že knižní design ovlivňuje v současné době nárůst technologických možností tisku dané digitálním rozvojem. Toto je však možné sledovat v nejvyšší úrovni knižního umění, které je na hony vzdálené standardním knižním postupům.⁵

Babák se zapojuje do této polemiky a předestírá, že se knižní design ubírá rozličnými cestami, což považuje za velmi přínosné. Odstrašujícím příkladem pro něho zůstává knižní nuda a neustále se kopírující systémy výtvarného řešení knih. Na druhou stranu upozorňuje na malé výklenky v trendech, kdy je příkladem otevřený hřbet. Jde o to, že se kniha dobře otevře. Poslední dobou se hojně objevují plastové přebaly, které jejich tvůrci marketingově označují jako „eko“ prvek. Babák to argumentuje sloganem: „*Trendy nezastavíš.*“⁶

Anežka Minaříková podotýká, že se knižní design vydává všemi možnými směry.⁷

Patrik Antczak poukazuje na stále odvážnější směr v oblasti knižního designu.⁸

⁴ On-line rozhovor s Filipem BLAŽKEM, 23. 05. 2021

⁵ On-line rozhovor s Martinem PECINOUB, 24. 05. 2021

⁶ On-line rozhovor s Petrem BABÁKEM, 30. 05. 2021

⁷ On-line rozhovor s Anežkou MINAŘÍKOVOU, 16. 06. 2021

⁸ On-line rozhovor s Patrikem ANTCZAKEM, 07. 06. 2021

5 ZÁSADNÍ KONSTANTY KVALITNÍHO KNÍŽNÍHO DESIGNU

Mnou dotazovaní designéři se shodli na písmu jako na zásadním atributu knižního designu. Je v celku pochopitelné, že rovněž zdůraznili čitelnost textu jako důležitý prvek typografie. V uveřejněné recenzi ze dne 18. 06. 2021 Václav Šáfek v článku „Čist Tschicholda“ pohlíží na typografii takto: „*Typografie je totiž zásadním podílníkem na kvalitě čtení.*“⁹

K čitelnosti textu dle Peciny např. přispívá:

- přiměřený řádkový proklad
- dostatečně oddělené řádky
- při volbě širokého písma je třeba dbát na větší proložení řádků¹⁰

Zcela obecným faktem podporující čitelnost u sazby knih je volba antikvy¹¹ s charakterem méně výrazného kontrastu.¹²

Babák považuje za důležité:

- kreativitu při knižní tvorbě
- vlastní výjimečnost knihy (Babák tím myslí, že si knihu už nepořizujeme pouze kvůli textu, ale i kvůli její formě)
- kniha musí ve všech směrech bavit¹³

⁹ Artalk: Čist Tschicholda [online]. [cit. 2021-6-22]. Dostupné z: <https://artalk.cz/2021/06/18/cist-tschicholda/>

¹⁰ PECINA, 2012, str. 250

¹¹ Antikva – základní forma latinkového tiskového písma

¹² BLAŽEK, 2020, str. 63

¹³ On-line rozhovor s Petrem BABÁKEM, 30. 05. 2021

6 KNIŽNÍ ILUSTRÁTOŘI

6.1 Petr Sís (1949)

Ilustrátor, malíř, grafik, autor animovaných filmů původem z Brna. Vystudoval Vysokou umělecko-průmyslovou školu v Praze a poté pokračoval na londýnskou The Royal College of Art v Londýně.¹⁴ Držitel mnoha cen, např. Ragazzi Award na Mezinárodním veletrhu dětské knihy v Boloni (rok 2004). Od roku 1982 žije a pracuje v New Yorku.¹⁵

Většina Sísových knih je psaná v angličtině. Avšak několik knih v českém překladu vydalo nakladatelství Labyrint (edice Raketa).¹⁶

Ze Sísovy tvorby nepochybně vyznívá fantazijně kreslířský rukopis se snadno rozpoznatelným stylem. Jeho ilustrátorská práce obsahuje spousty detailních a propracovaných prvků technikou tečkování a čárkování. Do ilustrací rovněž zapojuje lineární kresbu a ručně psané písmo.

V termínu 13. září až 24. února 2020 pražské Centrum současného umění DOX představilo výstavu Petr Sís: O létání a jiných snech, kde veřejnost mimo jiné byla seznámena s 5 Sísovými autorskými knihami.¹⁷

Výběr realizací:

- Podivuhodný příběh Eskymo Welzla – ilustrace P. Sís
- Tři zlaté klíče – ilustrace P. Sís
- Hrej, Mozarte, hrej – ilustrace P. Sís
- Zeď – Jak jsem vyrůstal za železnou oponou – text, ilustrace P. Sís¹⁸

Obrázek č. 15 – ilustrace Ptačí sněm

¹⁴ *Czech Lit: Petr Sís* [online]. [cit. 2021-6-14]. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/autor/petr-sis-cz/>

¹⁵ SÍS, 2007, medailon o autorovi na přebalu knihy

¹⁶ SÍS, 2007, medailon o autorovi na přebalu knihy

¹⁷ Autorská kniha – obsahová, textová i vizuální stránka knihy je dílem jednoho člověka

¹⁸ *Czech Lit: Petr Sís* [online]. [cit. 2021-6-14]. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/cz/autor/petr-sis-cz/>

6.2 Karolína Stryková (1990)

Česká ilustrátorka, typografka a kaligrafka, která absolvovala Západočeskou univerzitu v Plzni. Rychlé, osobitě koncipované lineární ilustrace zdobí nejen knihy, ale také kavárny a kanceláře. Věnuje se i krasopísmu, které vyučuje v rámci kurzů po České republice.

Výběr realizací:

- Pohádky a MALÉhRY od Daniely Zbytovské – ilustrace K. Stryková¹⁹
- Jak na příšery od Daniely Zbytovské – ilustrace K. Stryková²⁰

Obrázek č. 16 – obal knihy Pohádky a MALÉhRY

6.3 Adéla Bierbaumer

Mladá ilustrátorka žijící a tvořící v Ústí nad Labem. Členka ilustrátorské skupiny Nýbrž. Progresivní ilustrátorka pojímá ilustrace s maximální volností a charakteristicky jednotným a hravým stylem.²¹

Výběr realizací:

- První muž – autorská kniha A. Bierbaumer²²
- Wörtnik – autorská kniha A. Bierbaumer realizovaná v rámci diplomové práce²³

¹⁹ Taneční magazín: Petr Nárožný kmotrem malých i větších her [online]. [cit. 2021-6-16]. Dostupné z: <https://www.tanecnimagazin.cz/tag/karolina-strykova/>

²⁰ Veselá literatura: Jak na příšery – Pohádky divadla MALÉhRY [online]. [cit. 2021-6-16]. Dostupné z: <https://www.vaseliteratura.cz/knizni-novinky/4044-jak-na-prisery>

²¹ Adéla Bierbaumer [online]. [cit. 2021-03-01]. Dostupné z: <https://vzlykatplysmylitsemys.tumblr.com/>

²² Take take take: První muž – Adéla Bierbaumer [online]. [cit. 2021-6-16]. Dostupné z: <https://taketaketake.cz/obchod/Prvni-muz---Adela-Bierbumer>

²³ Wörtnik [online]. [cit. 2021-6-16]. Dostupné z: <http://www.wortnik.cz/>

Obrázek č. 17 – obal knihy Wörtník

6.4 Patrik Antczak (1986)

Antczak vystudoval Grafický design na fakultě umění a designu Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem. Převážně se ale v současnosti věnuje ilustraci. Za zcela podstatné pokládá stáž na Akademii umění ve Varšavě, kde ho vedl mistr ilustrace Zygmunt Januszewski. Společně s asistentkou ateliéru Monikou Hanulak ho nasměrovali, jak rozumět a komunikovat prostřednictvím ilustrace.²⁴

Antczakova tvorba je typická hravostí, barevností a užíváním papíru. Rád pracuje na projektech s edukativním nebo interaktivním přesahem. Spolupracuje např. s neziskovými sektory, pro galerijní instituce nebo lokální značky.²⁵

Inspirační zdroje čerpá na výletech, kde navštěvuje malé knihkupectví (např. Mundo Azul v Berlíně), galerijní obchody s knihami a různými designovými produkty. Mezi nejoblíbenější Antczakovy designové obchody patří: MoMA v New Yorku nebo Bauhaus shop v Dessau. Vytváří si tím vlastní sbírky titulů, kterými rád listuje a inspiruje se jak svými předchůdci, tak svými současníky.²⁶

Dále hledá podněty v představivosti dětí, se kterými pracuje v rámci výtvarných workshopů.²⁷

²⁴ *Czech Design: Aby dobré nápady nezapadly. Ilustrátor Patrik Antczak se rozhodl další knihy vydávat sám* [online]. [cit. 2021-6-13]. Dostupné z: <https://www.czechdesign.cz/temata-a-rubriky/aby-dobre-napady-nezapadly-ilustrator-patrik-antczak-se-rozhodl-dalsi-knihy-vydavat-sam>

²⁵ On-line rozhovor s Patrikem ANTCZAKEM, 07. 06. 2021

²⁶ On-line rozhovor s Patrikem ANTCZAKEM, 07. 06. 2021

²⁷ On-line rozhovor s Patrikem ANTCZAKEM, 07. 06. 2021

6.4.1 ALFABETA

Obrázek č. 18, 19 – kniha Alfabeto

On-line rozhovor s Patrikem Antczakem o knize ALFABETA:

Co Vás vedlo k vytvoření edukativní knihy?

Když nad tím tak zpětně popřemýšlím, hrál v tom určitou roli i fakt, že jsem se musel celé své studium (už od základní školy) potýkat s problematikou toho, že jsem dyslektik a dysgrafik. Ve zkratce řečeno, uvědomil jsem si, že mi vždy pomáhalo ve studiu spojit si s textovou částí i tu vizuální. Mohlo to být formou obrazu nebo ještě lépe i prožitím nějakého zážitku s tím spojeným. Což je hlavní myšlenka edukativní knihy ALFABETA, tedy propojování zážitků z tvorby při stříhání pracovních listů s tvarem písmene.

ALFABETA původně vznikla jako moje diplomová práce (2014), kdy jsem za ni získal cenu absolventa. V prvním ročníku mého magisterského studia na Fakultě umění a designu v Ústí nad Labem jsem tehdy současně pracoval na plný úvazek jako ilustrátor ve firmě vyvíjející dětské edukativní a interaktivní aplikace pro děti. Pravděpodobně to ve mně zanechalo nějakou stopu. Když jsem se poté rozhodoval, čím se budu zabývat ve své diplomové práci, došel jsem k rozhodnutí vytvořit edukativní „hru“ pro děti.

Papírové zpracování takové edukativní hry navíc podporuje fakt, jakým způsobem mají moderní technologie neblahý dopad na vnímání, a hlavně pak motoriku u dětí.

Přišlo mi tak velice zajímavé a ve výsledku i nutné se podobnou tematikou zabývat, jelikož doposud jsem nic podobného neviděl ani v zahraničí. Současně už několik let pracuji na anglickém pokračování, které bude pochopitelně ještě důmyslnější než předešlá verze. Za dobu existence jsem skrze zkušenosti z workshopů s dětmi a mému samotnému vývoji v tvorbě prošel další cestou, která se do anglického vydání určitě promítne.

Jak dlouho trvala práce na knize a co všechno to obnášelo?

To, co můžete vidět v současnosti jako druhé vydání knihy ALFABETA již pod mým vlastním nakladatelstvím RUKAMA, je dlouhá 6letá cesta.

Původní grafické zpracování (diplomové práce z roku 2014) bylo i jinak barevné, tedy červeno-modré. Po určitém zvážení jsem došel k vyladění barevné kompozice na oranžovo-modrou, která je v poměru teplý / studený tón v barevné paletě sympatičtější pro vnímání oka. Byl to ale risk, nevěděl jsem, jak to budou děti přesně vnímat. Původní červená se mi jevila jako už příliš agresivní. V průběhu let jsem zjistil, že to byla správná volba. Od dopracování studijní verze ALFABETY jako původní diplomové práce mi trvalo ještě dva roky, než se kniha spatřila světlo světa. Všechna písmena prošla revizí a zlepšením. To vůbec nemluvím o tom, že nebylo snadné sehnat finance na vytištění knihy. Škola nechtěla pomoci s vydáním, jelikož ediční plán nechtěl zahrnovat knihy pro děti, ale spíše uměnovědné knihy. Podařilo se to však s podporou grantu z Ministerstva kultury a státního fondu. Kniha v nákladu 1000 ks se během následujícího roku vyprodala. Bez nějaké velké mediální masáže (na což vlastně ani nebyly finance) a z toho jsem měl pak velkou radost.

Druhé inovované vydání už bylo, jak jsem výše zmiňoval, pod mým vlastním nakladatelstvím RUKAMA. Na základě workshopů, které s knihou pořádám, si všímám, jak děti s knihou pracují a vnímají návod, a pak hlavně i samotnou tematiku. Přibyla tak nová písmena, resp. duhu vystřídal dinosaurus, kosti vystřídal karatista atd. Děti jednoduše lépe reagují na podněty ve formě výrazu. Ať už je to zvíře, nebo předmět, který s nimi komunikuje, výraz je velice důležitý. V rámci workshopů se mi toto čím dál více potvrzuje. Všechna písmena pak prošla pochopitelně novou úpravou a zlepšením, tak jak se já sám v tvorbě posouvám.

Cenotvorba projektu je tematika sama o sobě, ale je jeho nedílnou součástí. Správně si nacenit svůj produkt tak, aby to mělo smysl se vývoji věnovat, ale to asi někdy příště...

Jakým způsobem jste přistupoval ke grafické koncepci knihy ALFABETY?

Jelikož jsem chtěl, aby se s knihou mohlo manuálně pracovat a co nejvíce využít potenciálu papíru, volil jsem volnou vazbu v podobě pracovních listů. Nápadů bylo spousta, ale s ohledem na finanční dostupnost pro cílového zákazníka jsem se soustředil na rozměr formátu A3, přeloženého na A4. Vzniklo mi tak 27 složek, do kterých jsem se snažil vždy přijít s nějakým originálním přístupem při zpracování písmene. Obsahem jednoho pracovního listu je tak vizuální podoba písmene na přední straně (A, B, C...), název

významu (astronaut, brýle, cíl...), zároveň pracovní plocha a návod samotný. Celé jsem to zabalil do krabice opatřené gumičkou tak, aby to fungovalo jako desky na rozpracované pracovní listy s dostatečně vysokým hřbetem, aby se mohlo dovnitř vejít co nejvíce rozpracovaných písmen.

Výběr dalších realizací:

Left and Right book – ilustrace P. Antczak²⁸

A World atlas of Ghosts & Friends – grafická úprava a ilustrace P. Antczak²⁹

My jsme svět od školy Cyril Mooney – ilustrace P. Antczak³⁰

²⁸ Patrik Antczak [online]. [cit. 2021-6-16]. Dostupné z: <http://patrikantczak.com/Left-and-Right-book>

²⁹ Patrik Antczak [online]. [cit. 2021-6-16]. Dostupné z: <http://patrikantczak.com/A-World-atlas-of-Ghosts-Friends>

³⁰ Czech Design: Aby dobré nápady nezapadly. Ilustrátor Patrik Antczak se rozhodl další knihy vydávat sám [online]. [cit. 2021-6-16]. Dostupné z: <https://www.czechdesign.cz/temata-a-rubriky/aby-dobre-napady-nezapadly-ilustrator-patrik-antczak-se-rozhodl-dalsi-knihy-vydavat-sam>

7 KNIŽNÍ GRAFICI

7.1 František Muzika (1900–1974)

Malíř, knižní grafik, ilustrátor, typograf a scénograf. V letech 1945–1970 vedl ateliér Užité grafiky ke knižní úpravě a plakátu na VŠUP.³¹

Knižní grafiku Muzika považoval za druhou uměleckou specializaci hned po malbě. K profesi knižního úpravce ho přivedla velká láska k literatuře.³² Roku 1927 dostává pracovní nabídku od nakladatelství Aventino na pozici výtvarného spolupracovníka. Díky této pozici se dostal do kontaktu s odbornou praxí, což mělo na něj enormní vliv a přinášelo mu to po ukončení vysokoškolského studia nezanedbatelný plat.³³

V 30. letech 20. století se stejně jako v scénografické práci upoutává ke konstruktivistické tendenci. Zpočátku vliv konstruktivismu nalezneme v grafickém pojetí obálek tvořených pravoúhlými geometrickými tvary s užitím nejčastěji grotesku³⁴ (např. obálka knihy Jeptiška od Denise Diderota).³⁵ Grafická řešení Muzikových knih vyzařují ladnost, vyváženost a umírněnost. Podobně jako u obálek knih dbal na precizní vnitřní uspořádání knihy s opět konstruktivistickým pojetím.³⁶

V následující Muzikové knižní grafické etapě (1930–1940) vyznívá autorská typografická práce. Knižní práce excelovala pestrostí řešení, kvalitní grafickou úrovní a stylovou čistotou.³⁷

Autor renomované knihy Krásné písmo I., II.

Obrázek č. 20 – kniha Krásné písmo I., II.

³¹ *Galerie Platýz: František Muzika* [online]. [cit. 2021-6-14]. Dostupné z: <https://www.galerieplatyz.cz/autori/frantisek-muzika>

³² ŠMEJKAL, 1984, str. 149

³³ ŠMEJKAL, 1984, str. 150

³⁴ Grotesk – bezserifové písmo (skupina písem bez serifů), dříve nazývané jako grotesky

³⁵ ŠMEJKAL, 1984, str. 151

³⁶ ŠMEJKAL, 1984, 153

³⁷ ŠMEJKAL, 1984, 158

Výběr dalších realizací:

- Kouzelný deštník od Jiřího Mařánka – obálka F. Muzika
- Polibek malomocnému od Françoise Mauriac – obálka F. Muzika
- Mít křídla od Josefa Hory – ilustrace F. Muzika
- Malé básně prózou od Charlese Baudelaire – frontispis F. Muzika³⁸

7.2 Zdenek Seydl (1916–1978)

Narozen v Třebíči jako Zdeněk Seidl. Kvůli umělecké práci se rozhodl pro pseudonym Zdenek Seydl. Absolvoval tříletý obor sazeče v České grafické unii na Vyšehradě v Praze.³⁹ Rovněž se účastnil na Státní grafické škole ročního kurzu grafických technik.⁴⁰ Roku 1936 začal studovat na UMPRUM v ateliéru Kreslení a monumentální malby.⁴¹

Po absolvování školy si do zápisníku Z. Seydl zapsal:

„Cíle mých snah a jejich uplatnění v práci: Vzduch, jas, prostor, barva, kresba, dobro a radost bujná, tichá, mírná i prudká patří mezi ně. [...] Jediný zákon jest, že zde není nijakého zákona.“⁴²

Za rozhodující knižní prací Seydla jsou považovány ilustrace v knize Mileny Novákové *Muži nemilují anděly*.

Seydl započal knižní práci ve 40. letech 20. století. Nejprve to bylo pro nakladatelství František Borový, následně pro nakladatelství Alois Hynek, Jaroslav Podroužek a Antonín Dědourek.⁴³

Z pohledu chápání knihy a jejího ztvárnění má Seydl nejbližší k tvorbě designéra a typografa Ladislava Sutnara (1897–1976), z pohledu písmového k práci Františka Muziky.⁴⁴

Význačně umělecky Seydla zformovala cesta do Číny v roce 1957, a o rok později se stal členem skupiny, která se podílela na přípravách expozice Světové výstavy EXPO 58 v Bruselu.⁴⁵

³⁸ ŠMEJKAL, 1984

³⁹ HŮLA, LEHKOŽIVOVÁ, ŠPIČÁKOVÁ, 2015, str. 399

⁴⁰ SUCHÝ, ŠÁLKOVÁ, 2001, str. 7

⁴¹ HŮLA, LEHKOŽIVOVÁ, ŠPIČÁKOVÁ, 2015, str. 399

⁴² HŮLA, LEHKOŽIVOVÁ, ŠPIČÁKOVÁ, 2015, str. 32

⁴³ HŮLA, LEHKOŽIVOVÁ, ŠPIČÁKOVÁ, 2015, str. 28

⁴⁴ HŮLA, LEHKOŽIVOVÁ, ŠPIČÁKOVÁ, 2015, str. 59

⁴⁵ HŮLA, LEHKOŽIVOVÁ, ŠPIČÁKOVÁ, 2015, str. 31

Seydlovy práce by se daly popsat jako vizuálně silné a nezaměnitelné, vynikající bezprostředností s lehce zapamatovatelným stylem a veselými barvami.

Obrázek č. 21, 22 – ukázky knižních grafických prací Zdenka Seydla

Výběr dalších realizací Zdenka Seydla:

- O skrytém mudrci od Miloslava Fábery: obálka, ilustrace Z. Seydl
- Obrázky ze Slovácka od Miloslava Fábery: ilustrace, obálka Z. Seydl
- Krakatit od Karla Čapka: přebal, vazba, předšádka, typografie Z. Seydl
- Italské prázdniny od Jana Wericha: ilustrace, přebal, vazba, předšádka, typografie Z. Seydl⁴⁶

7.3 Květa Pacovská (1928)

Česká typografka, grafička, ilustrátorka, konceptuální umělkyně, malířka a pedagožka s neotřelým autorsky koncipovaným stylem charakteristický hravostí a experimentem.

Pacovská absolvovala ateliér malby u Emila Filly (1882–1953) na UMPRUM, od něž si odnesla do svých ilustrací zaujetí pro barvu a tvar.⁴⁷

Efekt knih Pacovské umocňuje zpracování, na první pohled znatelný um a dostatek zkušeností jak v tuzemském, tak v zahraničním knižním grafickém světě. Jak je již na ukázkách prací zcela zřetelné, dominuje červeno-černo-bílá kombinace barev.

⁴⁶ HŮLA, LEHKOŽIVOVÁ, ŠPIČÁKOVÁ, 2015

⁴⁷ Czech illustrators [online]. [cit. 2020-10-30]. Dostupné z: <https://www.czechillustrators.cz/2019/02/24/kveta-pacovska-pokud-jste-autori-nevzdavejte-to/>

Vtipně a osobitě pojaté autorské knihy Květy Pacovské jsou přeloženy do několika světových jazyků.⁴⁸

Za svou knižní a autorskou tvorbu se smyslem pro prostor a kresbu Pacovská získala více než 40 cen.⁴⁹ Mezi nejvýznačnější ceny bezpochybně náleží Cena Hanse Christiana Andersena, Nejkrásnější kniha Rakouska, Goldene Letter za nejkrásnější knihu světa. Odbornou porotou na Grafice roku 2018 byla ohodnocena její autorská kniha Oiseaux (Ptáci) jako výjimečné dílo.⁵⁰

V roce 2020 se Pacovská dostala do síně slávy v soutěži Czech Grand Design.

Obrázek č. 23 – kniha Oiseaux / Ptáci

Výběr dalších realizací:

- Svět pohádek bratří Grimmů – autorská kniha K. Pacovské⁵¹
- Eins, fünf, viele – autorská kniha K. Pacovské⁵²
- Jak se hraje na dveře a jiné muzikantské povídky od Ilji Hurníka – ilustrace K. Pacovská⁵³

⁴⁸ *Czech illustrators* [online]. [cit. 2020-10-30]. Dostupné z:

<https://www.czechillustrators.cz/2019/02/24/kveta-pacovska-pokud-jste-autori-nevzdavejte-to/>

⁴⁹ *Česká televize: Ceny Ministerstva kultury* [online]. [cit. 2021-03-02]. Dostupné z:

<https://www.ceskatelevize.cz/porady/13784946918-ceny-ministerstva-kultury-2020/220542150360004/>

⁵⁰ *Nadace Hollar: Grafika roku* [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://nadacehollar.cz/grafika-roku-2018/>

⁵¹ *Art Antique: Představení malířky* [online]. [cit. 2021-6-17]. Dostupné z:

<https://www.artantiques.cz/predstaveni-malirky>

⁵² *Art Antique: Představení malířky* [online]. [cit. 2021-6-17]. Dostupné z: <https://www.artantiques.cz/predstaveni-malirky>

⁵³ *Art Antique: Představení malířky* [online]. [cit. 2021-6-17]. Dostupné z: <https://www.artantiques.cz/predstaveni-malirky>

7.4 Robert V. Novák (1962)

Český grafický designér, litograf a scénograf. Primárně se specializuje na tvorbu výtvarných monografií / obrazových publikací, které jsou v odborných kruzích velice kladně hodnoceny.⁵⁴

Výběr realizací:

- Zá hádky od Petra Nikla – grafická úprava od R. V. Nováka⁵⁵
- O Rybabě a mořské duši od Petra Nikla – typografie R. V. Novák⁵⁶
- Plop od Ivana Wernische – typografie R. V. Novák⁵⁷
- Bruselský sen. Československá účast na světové výstavě Expo 58 v Bruselu a životní styl 1. poloviny 60. let od Víta Havránka – grafická úprava R. V. Novák⁵⁸

Obrázek č. 24 – desky knihy Zá hádky

⁵⁴ *Západočeská galerie v Plzni* [online]. [cit. 2021-03-01]. Dostupné z: <http://www.zpc-galerie.cz/cs/casovy-optimista-robot-v-novak-knihyplakatyfotografiezaznamniky-marginaliekresbyscenografie-145>

⁵⁵ *Meander: Zá hádky* [online]. [cit. 2021-6-28]. Dostupné z: <https://www.meander.cz/zanr/zahadky/>

⁵⁶ *Meander: O Rybabě a mořské duši* [online]. [cit. 2021-6-14]. Dostupné z: <https://www.meander.cz/zanr/o-rybabe-a-morske-dusi/>

⁵⁷ *Meander: Plop* [online]. [cit. 2021-6-14]. Dostupné z: <https://www.meander.cz/zanr/plop/>

⁵⁸ *DesignMag: Bruselský sen – Československá účast na světové výstavě Expo 58 v Bruselu a životní styl 1. poloviny 60. let* [online]. [cit. 2021-6-14]. Dostupné z: <https://www.designmag.cz/media/2657-vychazi-fascinujici-monografie-bruselsky-sen.html>

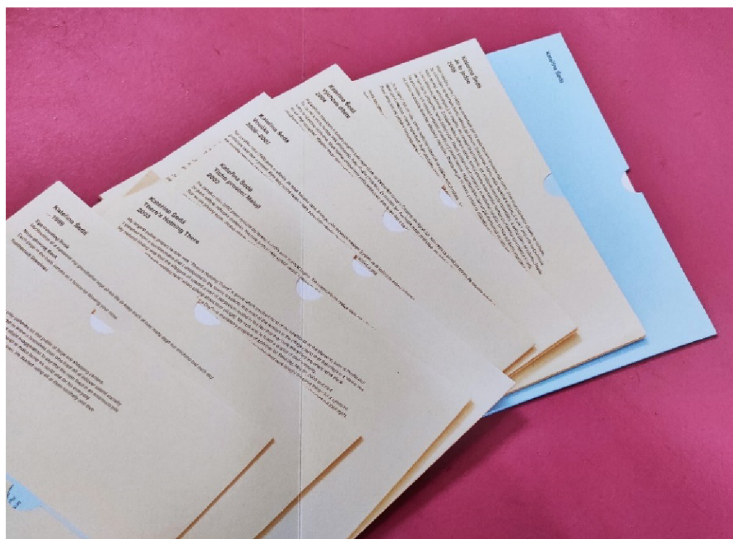
7.5 Petr Babák (1967)

Grafický designér, který vystudoval ateliér Knižní úpravy a tvorby písma na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze. V roce 2005 nastoupil na post vedoucího ateliéru a nových médií na UMPRUM.⁵⁹

V 80. letech tvořil knihy nejrůznějších přístupů, např. Knihy k ukradení, bubnování, instruktážní knihy.⁶⁰ Babák navrhl několik experimentálních autorských písem, např. Řezan, Prkno nebo Trhan.⁶¹

Stěžejním pro Babáka je téma, se kterým musí bytostně souznít. Neustále hledá spojení mezi vnitřkem a vnějškem tématu. Pracuje s náhodou. Dále ve své tvorbě upřednostňuje nadsázku a humor.⁶²

7.5.1 Katalog Kateřina Šedá *1977

Obrázek č. 25 – katalog Kateřina Šedá *1977

On-line rozhovor s Petrem Babákem o katalogu Kateřina Šedá *1977:

Jak probíhala spolupráce s umělkyní?

Tak jak to běžně bývá. Kateřina mě oslovila, jestli s ní nechci spolupracovat na jejím úplně prvním sumarizačním katalogu. Nikdo ji tehdy neznal a mně se její způsob přemýšlení dost líbil. Párkrát jsme se sešli u nás v Laboratoři (pozn. autorky: viz kap. 9) a hledali společně nějakou cestu. Kateřina má, podobně jako já, názor na vše, takže o to byla spolupráce pěkně

⁵⁹ *Revolver Revue: Petr Babák* [online]. [cit. 2021-5-30]. Dostupné z: <https://revolverrevue.cz/petr-babak>

⁶⁰ PLEŠTILOVÁ, ROHANOVÁ, 2020, str. 58

⁶¹ PLEŠTILOVÁ, ROHANOVÁ, 2020, str. 200

⁶² On-line rozhovor s Petrem BABÁKEM, 30. 05. 2021

výživnější. Dva chytráci u jednoho stolu, kteří navíc ne a ne zavřít pusy. Furt si meleme, he. Líbí se mi, když nemám proti sobě jen kývajících mrtvolu nebo v daleko horším případě mrtvolu přesně s opačným názorem, než máte vy. Kateřina mě od začátku pěkně kontrovala, myslím, že u nás to celkem jiskřilo. Za mě to bylo celé moc pěkné.

Jak dlouho trvala práce na katalogu a co všechno to obnášelo?

Přesný čas si opravdu už nepamatuju, je to hodně dlouho. A co to obnášelo? No všechno. Nejdříve vysedět s Kateřinou základní koncepci a domluvit se následně na způsobu, jak tu celou věc zabalit, jaké vazby zvolit, typ papíru, písma. Přesvědčit ji o tom, že klasický katalog tištěný na lesklé křídě není nic pro ni, navíc zcela na začátku její výtvarné kariéry, nic o čem by měla přemýšlet, což ale našťástí v jejím případě nedalo moc práce. Pak jsem se vydal ke své obvodní doktorce, abych odpozoval, jak taková kartotéka vlastně vypadá. Jaké má detaily, prostě něco, co od stolu nevysedíš a musíš rovnou pěkně do terénu. Líbilo se mi třeba knihařské plátýnko, kterým byly některé složky spojovány. Často hnědé, béžové a podobné „ekl“ barvy, což by ke Kateřině taky dost sedělo, ale bylo to technicky dost náročné a hlavně i dost drahé. Tak jsem našel jednodušší způsoby spojení jednotlivých složek.

Jakým způsobem jste přistupoval ke grafické koncepci katalogu?

Šlo mi o to, protože jak jsem už řekl, šlo o vůbec první katalog Kateřiny, nějakým způsobem sjednotit, dát do nějakého systému, její tehdy dost různorodé práce sebrané za delší dobu hledání. Ještě to nebyla ta dnešní Kateřina s velkými sociálními projekty, které už samy o sobě vydají vždy velmi bohatý materiál na obrovské knihy, které teď pravidelně vydává. Tehdy šlo často o subtilní projekty, ke kterým byla jedna / dvě nekvalitní fotky. Ten způsob kartotéky mi přišel pro tento účel přesný. Jsou věci, které ani nelze opakovat a „zubařská“ kartotéka a samostatné složky pro jednotlivé projekty, myslím, sedí dost dobře i po těch už mnoha letech. Pokud se nepletu, tak snad taky někdo z rodiny Kateřiny se motal kolem lékařství, tak tam bylo i toto vzdálené spojení, ale nevím, jestli si to pamatuju úplně správně. Takže kartotéka-krabice, která uvnitř skýtá možnost prohrabovat se jednotlivými složkami-projekty. Musíš si je vyskládat na stůl, musíš jim udělat místo, musíš se jim věnovat. Prostě katalog, se kterým si nezalezeš do postele pod lampu. Takto na mě od začátku působily i Kateřininy projekty. Žádné jednoduchosti na rychlé prolistování a adios. Pěkně pečlivé čtení, snaha o pochopení, sonda do jiného světa. A tak to mám taky moc rád.

7.6 Filip Blažek (1973)

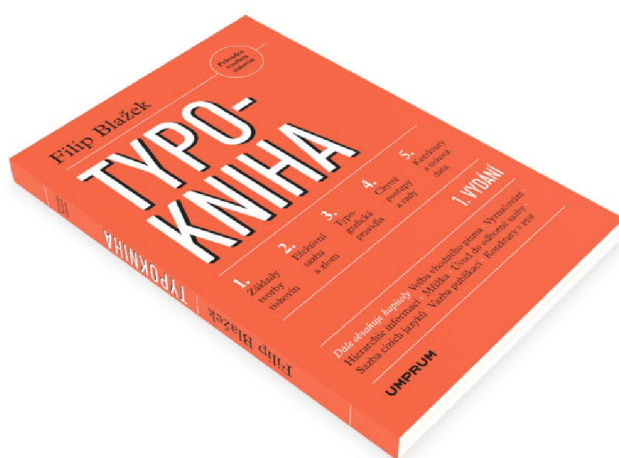
Grafický designér, typograf, publicista, pedagog vlastníci studio Designiq. Podílel se na založení Unie grafického designu, jejíž členové prostřednictvím seminářů, workshopů, článků atd. zprostředkovávají nabyté zkušenosti z praxe a radí široké veřejnosti.⁶³ Společně s Pavlem Kočičkou sepsal knihu Praktická typografie.⁶⁴

Pro Blažka je důležité, aby forma knihy rezonovala s jejím obsahem. Myslí na použitý papír, vazbu, písmo, typografii, barevnost nebo práci s fotografiemi či ilustracemi. Tyto elementy musí vytvořit jedinečný a funkční celek. Každá kniha by měla sloužit svému účelu.⁶⁵

7.6.1 Typokniha

Typokniha aneb průvodce tvorbou tiskovin byla vydána v roce 2020. Filip Blažek odborně přibližuje hladkou sazbu, předtiskovou přípravu, barevné profily a korektury.⁶⁶

Ke knize vznikl i web pod doménou www.typokniha.cz, kde mimo jiné Blažek zprostředkovává užitečné návody, postupy a odkazy.

Obrázek č. 26 – obal Typoknihy

⁶³ Unie grafického designu: Profesionální sdružení grafických designérů a typografů České republiky [online]. [cit. 2021-04-09]. Dostupné z: <https://unie-grafickeho-designu.cz/o-unii/>

⁶⁴ Unie grafického designu [online]. [cit. 2021-5-29]. Dostupné z: <https://unie-grafickeho-designu.cz/author/fibla/>

⁶⁵ On-line rozhovor s Filipem BLAŽKEM, 23. 05. 2021

⁶⁶ Typokniha [online]. [cit. 2021-6-14]. Dostupné z: <https://typokniha.cz/>

On-line rozhovor s Filipem Blažkem o Typoknize:

Co Vás vedlo k napsání Typoknihy?

Typokniha vznikla především jako praktická pomůcka pro studenty UMPRUM. Nechtělo se mi každý rok znovu a znovu upozorňovat na stejné chyby, popisovat stejné postupy při sazbě dlouhých textů apod. Soustředil jsem se také na přípravu tiskových dat nebo volbu barevných profilů, protože tam studenti často chybují. Stávající informační zdroje jsou velmi roztržité, kvalitou různorodé, často pouze v angličtině, chtěl jsem proto dát studentům možnost najít řešení těchto problémů v jedné aktuální publikaci v češtině, což mi umožnil grant, který jsem získal na Vysoké škole uměleckoprůmyslové.

Jak dlouho trvala práce na knize a co všechno to obnášelo?

Kniha vznikla za necelý rok. Obsah jsem ale měl rozmyšlený dlouho, neboť jsem za roky pedagogického působení věděl, co dělá začínajícím grafickým designérům největší potíže. Vznik Typoknihy mi přinesly radostné hodiny psaní, vytváření ilustrací, ale i hodiny utrpení, neboť jsem knihu dělal v nejnovější verzi Adobe InDesignu, který se u takto komplexního dokumentu neustále zasekával a zobrazoval točící se kolečko. Tato frustrace z vývoje InDesignu se promítla i do faktu, že jsem se zaměřil i na funkce konkurenčního Affinity Publisheru.

Jakým způsobem jste přistupoval ke grafické koncepci Typoknihy?

Mým primárním cílem bylo, aby kniha byla přehledná, srozumitelně členěná, aby čtenář rychle našel odpovědi na to, co ho zajímá. Chtěl jsem, aby grafická úprava byla konzervativní, jednoduchá, neboť kniha je zaměřená především na řemeslo. Zvolil jsem skvěle čitelné písmo Plantin a jednu barvu, která se mi zdála z estetického i didaktického hlediska jako dostatečná. Tu část, ke které se čtenáři dle mých zkušeností obracejí nejčastěji, jsem podbarvil, aby byla bleskově k nalistování.

Proč jste se rozhodl právě pro tento formát a vazbu knihy?

Formát knihy je jednak ekonomicky výhodný, jednak u něj dobře vychází počet znaků na řádce, takže se text pohodlně čte. Vazba je trochu kompromis: i když jsme z původní V2⁶⁷

⁶⁷ V2 – lepená vazba

u obou dotisků přešli na V4⁶⁸ a papír silnější gramáže, byl bych raději, kdyby kniha vyšla s vazbou, která na stole drží úplně otevřená. Zároveň jsem ale nechtěl knihu prodražit.

Čím byste čtenáře / čtenářku přilákal k přečtení Vaší knihy?

Myslím si, že Typokniha je užitečná pomůcka. Každý, sazeč, détépák, grafik, art-director, ale i redaktor nebo korektor má své zavedené postupy a přístupy, ale občas může – třeba nevědomky – dělat nějaký úkon zbytečně složitě, nebo dokonce špatně. V Typoknize si tak kdokoli může ověřit, jestli efektivně používá odstavcové a znakové styly nebo jestli správně sází uvozovky ve francouzštině.

7.7 Martin Pecina (1982)

Martin Pecina patří k současným českým knižním grafikům a typografům. Písmo nenavrhuje, ale značná část prací je založena na typografickém pojetí.

Jeho práce charakterizuje znak, gesto, symbol, písmo a barva. V oblibě nemá složité kompozice a čtenáře či pozorovatele chce upoutat jasným a stručným motivem, značkou, skvrnou nebo triviálním nápisem.⁶⁹ Spolupracuje s nakladatelstvími: Host, Albatros, Odeon, Argo a dalšími.⁷⁰ Pecinovy články o typografii můžeme nalézt na osobním blogu www.typtomil.com.

Inspirační zdroje hledá víceméně mimo obor grafického designu. Odůvodnil to tím, aby se vyhnul pofidérním trendům a módním barvám daného roku. Primárně ho inspirují různé žánry volného a užitého umění. Upozornil na moderní malbu a grafiku nebo také architekturu či průmyslový design. Mezi další nezbytný Pecinův zdroj inspirace patří hudba – jak klasická, tak metalová. Tempo, rytmus, řád, dynamika, harmonie, disharmonie nebo melodie – to vše jsou prvky, se kterými se dle něj dá smysluplně pracovat i na ploše mnohasetstránkového knižního svazku.⁷¹

7.7.1 Knihy a typografie

V roce 2011 Pecina vydal knihu *Knihy a typografie*, za kterou získal řadu ocenění.⁷² Kniha obsahuje spoustu teoretických poznatků, ale zároveň odhaluje značné množství praktických tipů.

⁶⁸ V4 – šitá vazba

⁶⁹ On-line rozhovor s Martinem PECINOUEM, 24. 05. 2021

⁷⁰ *Book design* [online]. [cit. 2019-09-05]. Dostupné z: <http://www.book-design.eu/>

⁷¹ On-line rozhovor s Martinem PECINOUEM, 24. 05. 2021

⁷² *Book design* [online]. [cit. 2019-09-05]. Dostupné z: <http://www.book-design.eu/martin-pecina/>

Obrázek č. 27 – desky Knihy a typografie

On-line rozhovor s Martinem Pecinou o knize Knihy a typografie:

Co Vás vedlo k napsání knihy?

V první řadě nutnost odevzdat diplomku. Jelikož jsem nechtěl svou absolventskou práci odsoudit k tomu, aby zůstala založená v univerzitní knihovně, kde na ni bude padat prach, rozhodl jsem se napsat a vydat knihu pro širokou veřejnost. Byla to samozřejmě nebetyčná drzost a neskromnost, protože jsem knížky upravoval teprve několik let.

Jak dlouho trvala práce na knize a co všechno to obnášelo?

Práce mi trvala rok a většinu jsem napsal při cestách vlakem. Čerpal jsem primárně ze samostudia a z dosavadní zkušenosti v oboru. Ale aby to nebyla taková nuda jako většina odborných traktátů, text jsem našlehal špatnými vtipy a dozdobil citacemi z různých obskurních titulů o uspořádání knihovničky a trampotách tiskařského řemesla.

Jakým způsobem jste přistupoval ke grafické koncepci knihy?

Grafickou úpravu si v ideálním případě vyžádá obsah sám, zvláště u odborné knihy. Designér je v takovém případě pozorovatelem, překvapeným tím, co mu pod rukama a na obrazovce vzniká. Tahle knížka byla založena zejména na ukázkách písem nebo sazby, takže už naštěstí nepotřebovala moc další grafiky.

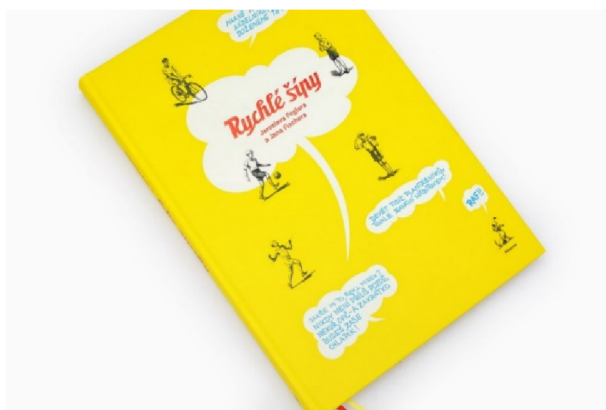
Čím byste čtenáře / čtenářku přilákal k přečtení Vaší knihy?

Ničím. Leda snad citovým vydíráním. Z každého prodaného výtisku mám asi třicet korun,

takže už mi stačí sehnat jen čtvrt milionu čtenářů, abych si pořídil garsonku v Praze a v klidu v ní dožil.

7.7.2 Rychlé šípy

V nedávné době vyšly v restaurované podobě legendární Rychlé šípy, za jejichž obálkou, typografií, sazbou a retuší stojí Martin Pecina. Příprava knihy probíhala 2 roky a autoři vycházeli z původních kreseb a z dochovaných scénářů od Jaroslava Foglara.⁷³

Obrázek č. 28 – desky knihy Rychlé šípy

Výběr dalších realizací:

- O———O aneb Obcházení ostrova od Milana Děžinského – obálka, typografie, sazba M. Pecina⁷⁴
- Obvyklé hrdinství od Tomáše Gabriela – obálka, typografie, sazba M. Pecina⁷⁵
- Jan Mukařovský. Život a dílo od Ondřeje Sládka – obálka, typografie M. Pecina⁷⁶
- Všehomír od Radka Malého – obálka, typografie, sazba M. Pecina⁷⁷

⁷³ Události v kultuře: Nové vydání rychlých šípu [online]. [cit. 2021-03-27]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1097206490-udalosti-v-kulture/221411000120326?index%5B%5D=829544&x=61&y=17>

⁷⁴ Book design: Milan Děžinský: Obcházení ostrova [online]. [cit. 2021-6-16]. Dostupné z: <https://www.book-design.eu/portfolio/milan-dezinsky-obchazeni-ostrova/>

⁷⁵ Book design: Tomáš Gabriel: Obvyklé hrdinství [online]. [cit. 2021-6-16]. Dostupné z: <https://www.book-design.eu/portfolio/tomas-gabriel-obvykle-hrdinstvi/>

⁷⁶ Book design: Ondřej Sládek: Jan Mukařovský. Život a dílo [online]. [cit. 2021-6-16]. Dostupné z: <https://www.book-design.eu/portfolio/ondrej-sladek-jan-mukarovsky-zivot-a-dilo/>

⁷⁷ Book design: Radek Malý: Všehomír [online]. [cit. 2021-6-16]. Dostupné z: <https://www.book-design.eu/portfolio/radek-maly-vsehomir/>

7.8 Anežka Minaříková (1993)

Progresivní grafická designérka, absolventka bakalářského programu ateliéru Grafického designu a nových médií na UMPRUM.⁷⁸ V květnu tohoto roku promovala na univerzitě Yale School of Art ve Spojených státech, kde studovala jako první Češka hned po grafickém designérovi Tomáši Celiznovi.⁷⁹ V závěrečné magisterské práci popisovala metodu své vlastní práce – tedy proč dělá to, co dělá. Minaříková hledá odpovědi na otázky, které třeba ani žádnou odpověď nemají.⁸⁰

Inspiruje ji život a vše, co je jeho součástí.⁸¹

7.8.1 Clara

Knižní zpracování o práci a životě české knižní typografky a grafické designérky Clary Istlerové (1944) zpracovala Anežka Minaříková v rámci bakalářské práce na UMPRUM. Poprvé se Minaříková o Istlerové dozvěděla na zmíněné vysoké škole v rámci semináře o historii grafického designu a rozhodla se ji oslovit.⁸² Minaříková vystřídala několik pozic: dotazovatele, přepisovatele, produkční i knižního designéra.⁸³

Kniha stojí na časově posloupných rozhovorech, kde Istlerová sděluje svůj profesní a soukromý příběh.⁸⁴ Knihu doplňuje odborný autorský text Jana Rouse a dovětek české designérky Zuzany Lednické ze studia Najbrt.⁸⁵

Jak sama Minaříková popisuje, ke grafické úpravě přistupovala nezávisle.⁸⁶

⁷⁸ PETRŽELOVÁ, 2020, str. 30

⁷⁹ *Czech Design: První Češka na Yale University School of Art. Grafická designérka Anežka Minaříková nastavuje společnosti zrcadlo a její renomé roste* [online]. [cit. 2021-04-20]. Dostupné z: <https://www.czechdesign.cz/temata-a-rubriky/prvni-ceska-na-yale-university-school-of-art-graficka-designerka-anezka-minarikova-nastavuje-spolecnosti-zrcadlo-a-jeji-renome-roste>

⁸⁰ On-line rozhovor s Anežkou MINAŘÍKOVOU, 16. 06. 2021

⁸¹ On-line rozhovor s Anežkou MINAŘÍKOVOU, 16. 06. 2021

⁸² *YouTube: Anežka Minaříková* [online]. [cit. 2021-5-25]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=rQYNX_nG3O4

⁸³ MINAŘÍKOVÁ, 2020, str. 16

⁸⁴ PETRŽELOVÁ, 2020, str. 33

⁸⁵ *YouTube: Anežka Minaříková* [online]. [cit. 2021-5-25]. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=rQYNX_nG3O4

⁸⁶ PETRŽELOVÁ, 2020, str. 33

Obrázek č. 29 – desky knihy Clara

Výběr další realizace:

- Za zelenou liškou od Jana Kolského – grafická úprava A. Minaříková⁸⁷

⁸⁷ PageFive: *Za zelenou liškou* [online]. [cit. 2021-6-19]. Dostupné z: <https://pagefive.com/cs/knihy/22895-za-zelenou-liskou-.html>

8 KNIŽNÍ TYPOGRAFOVÉ

V České republice máme ohromné štěstí na typografy. Čeští typografové jsou proslulí i ve světě a získávají za svou typografickou práci významná ocenění.

Filip Blažek v pořadu ArtZóna (reportáž: Fenomén: česká typografie včera, dnes a zítra) upozorňuje, že za zcela podstatné pokládá článek, který se objevil v časopise *Typographia* (1905). Článek s názvem *Kniha jako umělecké dílo* byl napsán spisovatelem, novinářem, literárním kritikem F. X. Šaldou a nabádá české typografy a grafické designéry (t. č. výtvarníky), aby neopomíjeli vizuální podobu knih a tuto aktivitu nenechávali na tiskárnách a sazečích, jelikož oni nemají vzdělání / zkušenosti s grafickou úpravou knih.⁸⁸

Za dobrý příklad české typografické scény shledávám knihu *Typo 9010*, kde autoři detailně prezentují česká digitalizovaná písma z let 1990–2010 a zařazují českou typografii do světového kontextu.⁸⁹

Níže uvádím několik současných českých písmolijen⁹⁰:

- Storm Type Foundry
- Briefcase Type Foundry
- Suitace Type Foundry
- Superior Type Foundry
- Signature Type Foundry
- Rosetta Type Foundry

8.1 Oldřich Menhart (1897–1962)

Typograf, kaligraf, knižní grafik a publicista Oldřich Menhart bezpochybně patří mezi nejvýznačnější tvůrce písma mezi světovými válkami. První český typograf, který navrhl písmo, které publikovala zahraniční písmolijna.⁹¹

V třicátých letech 20. století započal práci v novojičínské tiskárně zaměřené na tisk bibliofilů Kryl a Scotti.⁹²

⁸⁸ *Česká televize: Fenomén: česká typografie včera, dnes a zítra* [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/12072033166-artzona/221542151010007/video/825557>

⁸⁹ *Typo9010: České digitalizované písmo 1990–2010* [online]. [cit. 2021-03-09]. Dostupné z: <https://typo9010.cz/>

⁹⁰ Písmolijna – studio navrhující různé druhy písem

⁹¹ *Česká televize: Fenomén: česká typografie včera, dnes a zítra* [online]. [cit. 2021-03-27]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/porady/12072033166-artzona/221542151010007/video/825557>

⁹² *Tiskárna Kryl a Scotti / Karel Kryl v zrcadle bibliofilských médií a soutěží* [online]. [cit. 2021-6-17]. Dostupné z: <https://knihovnavuev.nkp.cz/dokumenty/2016-1/mocek.pdf>

Obrovskou sbírkou z Menhartovy pozůstalosti disponuje Knihovna Národního muzea (dále KNM). Manželka Oldřicha Menharta paní Marie se zasloužila velkou měrou při rozkrývání manželovy typografické práce a KNM sdělila neméně důležité informace tykající se jeho tvorby.⁹³

Práce byly již několikrát součástí výstav (např. v již zrušeném Muzeu knihy ve Žďáře nad Sázavou výstava „Oldřich Menhart – písmo a kniha“) či expozic.⁹⁴

Autor odborné knihy *Nauka o písmu: Pomocná kniha pro průmyslové školy* (1957).⁹⁵

Obrázek č. 30 – obálka knihy *Nauka o písmu*

Výběr dalších realizací:

- Prague en images od Karla Plíčka – obálka O. Menhart
- Česká architektura doby Lucemburské – obálka O. Menhart
- Národní divadlo od Antonína Matějčka – obálka O. Menhart
- Mistr Karlštejnské apokalypsy od Antonína Friedla – obálka O. Menhart⁹⁶

8.2 Jaroslav Benda (1982–1970)

Význačná osobnost české knižní grafiky Jaroslav Benda studoval Uměleckou průmyslovou školu v Praze, poté přestoupil na Akademii výtvarných umění.

⁹³ *Oživlé knižní písmo Oldřicha Menharta* [online]. [cit. 2021-6-17]. Dostupné z: file:///C:/Users/Al%C5%BEb%C4%9Bta/Downloads/Ozivle_knizni_pismo_Oldricha_Menharta.pdf

⁹⁴ *Oživlé knižní písmo Oldřicha Menharta* [online]. [cit. 2021-6-17]. Dostupné z: file:///C:/Users/Al%C5%BEb%C4%9Bta/Downloads/Ozivle_knizni_pismo_Oldricha_Menharta.pdf

⁹⁵ MURAT, 1956, str. 19

⁹⁶ MURAT, 1956

Benda byl neuvěřitelně činný člověk a zasáhl do mnoha uměleckých oborů. Společně s ilustrátorem, typografem Vratislavem Hugem Brunnerem (1886–1928) a malířem, grafikem, pedagogem Františkem Kyselou (1881–1941) tvořili silnou progresivní trojici zaujatou do typografické a grafické úpravy knih.⁹⁷

Bendovy knihy se spíše řadily do kategorie užitkových knih s měkkou vazbou. I přes tento deficit je autor dokázal pozvednout na mimořádnou výtvarnou kvalitu.⁹⁸

Kooperoval s Laichterovým nakladatelstvím, nakladatelstvím Orbis, Kalich, Sfinx a dále např. se Státním pedagogickým nakladatelstvím.

Benda vytvořil za svůj život nespočet prací. Dle rozsahu a kvalitou prací je prokazatelné, že silným způsobem u nás zasáhl do knihařského umění.⁹⁹

Obrázek č. 31 – ukázky knižních grafických prací Jaroslava Bendy

Výběr dalších realizací:

- Básnické spisy od Otokara Březiny – titulní list, frontispis¹⁰⁰, úprava J. Benda
- Cestou domů od Jaroslava Durycha – titulní dřevoryt J. Benda
- Na hrázi v létě od Jakuba Obrovského – obálka J. Benda
- Biblický slovník od Adolfa Novotného – obálka, přebal, vazba J. Benda¹⁰¹

⁹⁷ DOČEKALOVÁ, 2019, str. 8

⁹⁸ DOČEKALOVÁ, 2019, str. 18

⁹⁹ DOČEKALOVÁ, 2019, str. 50

¹⁰⁰ Frontispis – protějšek titulní strany

¹⁰¹ DOČEKALOVÁ, 2019

8.2.1 Kniha Jaroslav Benda 1882–1970: Typografická úprava a písmo

Bendovy práce poprvé byly publikovány v roce 2019 v knižním titulu Jaroslav Benda 1882–1970: Typografická úprava a písmo, jejichž autorkou je typografka a písmomalířka Petra Dočekalová (1991).

Obrázek č. 32 – obálka knihy Jaroslav Benda 1882–1970: Typografická úprava a písmo

8.3 Oldřich Hlavsa (1909–1995)

„Jméno Oldřicha Hlavsy se stalo pojmem, ztotožňujícím umění a typografii.“¹⁰²

Jan Šetlík

Hlavsovi budu věnovat větší pozornost. Jedná se o mého nejoblíbenějšího typografa vůbec a v jeho typografických pracích nacházím mnoho inspiračních zdrojů.

Oldřich Hlavsa se narodil 4. 11. 1909 v Náchodě, kde se také v letech 1924–1928 vyučil ručním sazečem ve firmě Václav Rydlo.¹⁰³ Ve zmíněné firmě graficky ztvárnil svou první knihu. V roce 1928–1936 byl zaměstnán jako sazeč písma u Václava Rydla, Václava Lehma a Huga Prustiga. Je velmi pravděpodobně, že se právě zde Hlavsa seznámil s typografem Ladislavem Sutnarem (1897–1976).¹⁰⁴

¹⁰² TOMAN TYLOVÁ, 2015, str. 18

¹⁰³ TOMAN TYLOVÁ, 2015, str. 25

¹⁰⁴ TOMAN TYLOVÁ, 2015, str. 25

V roce 1930 byl jmenován mistrem u V. Rydla a roku 1937 se přesunul z Náchodu do Prahy, kde působil na pozici faktora¹⁰⁵ v tiskárně Solidarita. Tiskárna se vyznačovala rozsáhlou sbírkou písma a Hlavsa se tu také věnoval knižní úpravě.¹⁰⁶

Důležitou profesní částí je práce v časopisu Typografia, kde se stal redakčním členem a graficky upravoval časopisy. Neméně důležitým rokem pro Hlavsu je rok 1955, kdy zúročil všechny své předchozí profesní zkušenosti a přešel k samostatné grafické tvorbě – zejména knižní grafice. O 4 roky později se Hlavsa zúčastnil soutěže Nejkrásnější knihy roku s publikací Typografická písma latinková, která uspěla. Roku 1995 umírá.¹⁰⁷

Jak je již zřejmé, základem Hlavsovy tvorby se stala kniha. Pokládal ji za dorozumivací prvek a jedinečné vizuální dílo, které je nutno vytvářet komplexně.¹⁰⁸ Jeho knižní práce byly zpracovány na základě typografických kompozic.

Hlavsa propagoval názor, že ilustrace je ekvivalentní k typografii.¹⁰⁹

Silným způsobem zapůsobil na typografickou úpravu knih ve 2. polovině 20. století.¹¹⁰

Český typograf Jan Solpera řekl (1963): „*Jeho dílo na nás působilo tak silně, že jsme je nikdy nechtěli ve své práci negovat, jak tomu u nastupující generace zpravidla bývá, ale chtěli jsme na ně programově navazovat a nové, v něm objevené principy rozvíjet.*“¹¹¹

Výběr dalších realizací:

- Nábory ve spořitelárnách od A. Brože – přebal O. Hlavsa
- Já od Petra Bezruče – obálka O. Hlavsa
- Balady Petrici Kerempuha – přebal, vazba O. Hlavsa
- Sekyra od L. Vaculíka – přebal O. Hlavsa¹¹²

¹⁰⁵ Faktor – vedoucí tiskárny

¹⁰⁶ TOMAN TYLOVÁ, 2015, str. 26

¹⁰⁷ TOMAN TYLOVÁ, 2015, str. 25–47

¹⁰⁸ TOMAN TYLOVÁ, 2015, str. 13

¹⁰⁹ TOMAN TYLOVÁ, 2015, str. 13

¹¹⁰ TOMAN TYLOVÁ, 2015, str. 13

¹¹¹ TOMAN TYLOVÁ, 2015, str. 13

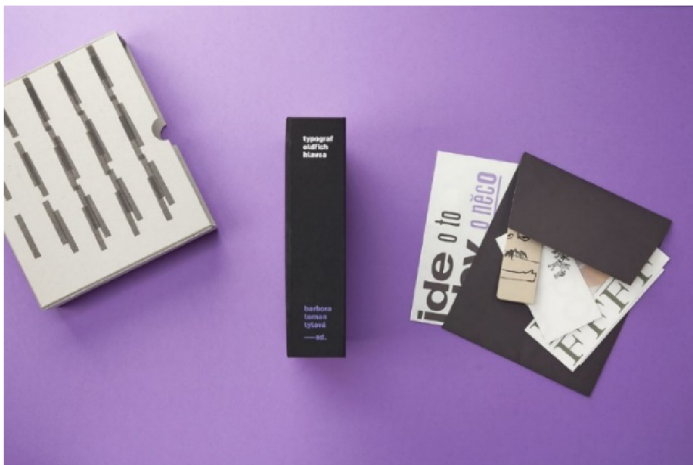
¹¹² TOMAN TYLOVÁ, 2015

Obrázek č. 33 – vnitřní strany a obálka knihy *Kraakatit*

8.3.1 Kniha *Jde o to, aby o něco šlo: Typograf Oldřich Hlavsa*

Před 6 lety publikovala grafická designérka Barbora Toman Tylová rozsáhlou 592stránkovou monografii *Jde o to, aby o něco šlo: Typograf Oldřich Hlavsa*. Autorka vycházela z Hlavsova výtvarného cítění. Kniha upoutá svou čistotou a účelnou jednoduchostí odkazující na Hlavsovu tvorbu. Čtenáři či pozorovatelé naleznou v knize kolem 2 000 reprodukcí.¹¹³

Obrázek č. 34 – kniha *Jde o to, aby o něco šlo: Typograf Oldřich Hlavsa*

¹¹³ YouTube: Barbora Toman Tylová: *Jde o to, aby o něco šlo. Typograf Oldřich Hlavsa* [online]. [cit. 2021-5-17]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=LmfsbAdMNOQ>

9 STUDIA

9.1 Studio Kolektiv

Multidisciplinární designové studio Lukáše Kijonky a Michala Krůla. Jejich práce spočívá v navrhování vizuálních identit výstav (samozřejmě jsou součástí i umělecké publikace), časopisy a vlastní typografie.¹¹⁴

9.1.1 Název knihy: Autor názvu: Aka Monstrum

Studio Kolektiv graficky upravilo knihu o grafickém designérovi Petrovi Babákovi. Na 374 stránkách nalezneme 85 Babákových projektů.¹¹⁵

Jedním ze specifických rysů knihy rozhodně náleží performativní koncepce obálky knihy s charakteristicky volenou žlutou barvou.

Na autorsky zpracovaných 18 cm hřbetech se např. podíleli: typografka Petra Dočekalová, malíř Petr Kvíčala nebo sochař Krištof Kintera.¹¹⁶

Ojedinelé je i pojetí názvu knihy. Vymysleli ho Babákoví přátelé, kolegové, rodina atd.

Obrázek č. 35 – ukázka procesu vytváření autorského hřbetu Petrem Babákem

¹¹⁴ Behance: Kolektiv studio [online], [cit. 2021-5-2]. Dostupné z: <https://www.behance.net/kolektivstudio/info>

¹¹⁵ ArtMap: PETR BABÁK – LUKÁŠ KIJONKA (ED.) [online], [cit. 2021-5-27]. Dostupné z: <https://knihy.artmap.cz/en/search/?string=5+KG+GRAFICK%C3%89HO+DESIGNU>

¹¹⁶ UMPRUM: Název knihy: Autor názvu: aka MONSTRUM [online], [cit. 2021-5-2]. Dostupné z: <https://www.umprum.cz/web/cs/nakladatelstvi/nazev-knihy-autor-nazvu-aka-monstrum-8966>

9.2 Studio Laboratoř

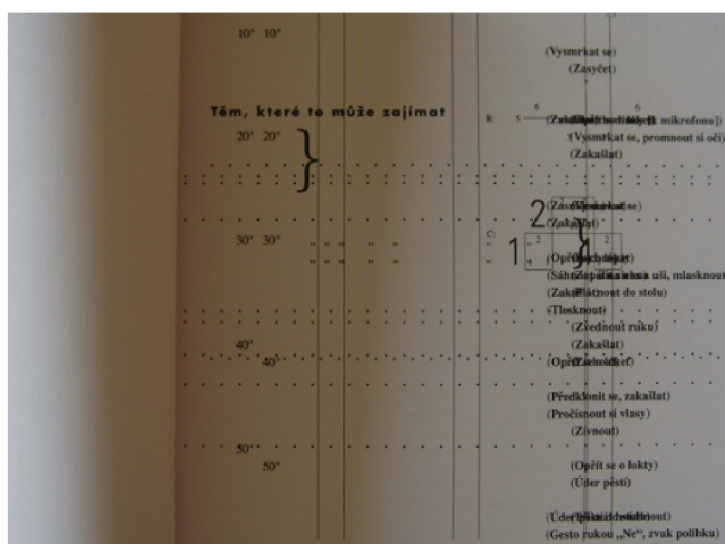
Pražské studio založeno Petrem Babákem se charakterizuje jako výzkumný prostor.

V počtu několika členů i externistů studio bádá na rozsáhlém poli grafického designu¹¹⁷, kdy často překračuje jeho hranice grafického designu.

Graficky upravují řadu uměleckých publikací, katalogů a tvoří webové prezentace.¹¹⁸

9.2.1 John Cage: Silence

Doposud jediný překlad knihy o americkém spisovateli Johnu Cageovi, za jejíž čistě zpracovanou a plnobílou obálkou s nevšedním vstupem do knihy stojí právě Petr Babák. O vydání se zasloužilo nakladatelství Tranzit. Podle původní knihy sazbu zhotovila Tereza Šerá.¹¹⁹

Obrázek č. 36 – vnitřní strana knihy John Cage: Silence

9.3 Les kanců

Grafické studio s originálním stylem zaměřující se na široké pole zakázek. Studio Les Kanců tvoří 7 členů: Michal Kukačka, Lucie Zelená, Martina Prethero, Lucie Medunová, Tereza Matěchová, Aleks Hue, Mariana Pečená. Jejich portfolio tvoří nejrozmanitější škálu prací od návrhů vizuálních stylů přes grafické úpravy knih až po zpodobnění výstav.¹²⁰

¹¹⁷ Laboratoř [online]. [cit. 2021-5-2]. Dostupné z: <http://www.laboratory.cz/projects/1742-monstrum-oziva#>

¹¹⁸ PLEŠTILOVÁ, ROHANOVÁ, 2020, str 200

¹¹⁹ Instagram: Petr Babák [online]. [cit. 2021-4-25]. Dostupné z: https://www.instagram.com/petr_babak/?hl=cs

¹²⁰ Les Kanců [online]. [cit. 2020-11-15]. Dostupné z: <http://leskancu.cz/>

9.4 Studio Divize

Studio Divize bylo založeno při studiu na Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně Sárrou Bergamonnovou a Tomášem Brychtou. Tým se postupně rozrostl o další kolegy. V současné době Studio Divize dále tvoří: Karla Gondeková, Karolína Matušková. Kromě úpravy knih se také věnují vizuálním stylům.¹²¹ Součástí studia tvoří i papírnictví z druhé ruky značky Reformát, kde při tvorbě knih / sešitů designéři využívají odpadový materiál, který přetváří do nezaměnitelné podoby.

9.5 Experimental JetSet

Malé a nezávislé grafické studio z holandského Amsterdamu, jehož existence se datuje od roku 1997. Studio je od počátku spojeno s třemi grafickými designéry – Marieke Stolk, Danny van den Dungen a Erwin Brinkers.¹²²

Jednoduché ztvárnění prací podtrhuje kvalitní typografická práce. Právě na čisté typografické podobě stojí značná část grafických prací amsterdamského studia Experimental JetSet.

9.6 Mainstudio

Mezi další význačné amsterdamské studio náleží Mainstudio. Studio se prezentuje na mnoha výstavách a k jejím cenám náleží: Nejlepší knižní nizozemský design 2019, Nejlepší holandský knižní design roku 2018, 2017, 2016, 2012, Nejlepší knižní design z celého světa 2013.¹²³

¹²¹ *Studio Divize* [online]. [cit. 2020-11-15]. Dostupné z: <https://studiodivize.cz/>

¹²² *Experimental JetSet* [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://www.experimentaljetset.nl/about>

¹²³ *Mainstudio* [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://mainstudio.com/about.php>

10 KNIŽNÍ SOUTĚŽE

10.1 Nejkrásnější české knihy roku

Soutěž Nejkrásnější české knihy roku (dále jen NČKR) je pod patronátem Ministerstva kultury a Památníku národního písemnictví. Do soutěže se musí hlásit jen knihy vydané v českých nakladatelstvích a vytištěné v tuzemsku.¹²⁴

Historie soutěže sahá do roku 1928, kdy Spolek českých bibliofilů uskutečnil soutěž o krásnou knihu.¹²⁵

Současné základní kategorie soutěže NČKR:

- odborná literatura
- krásná literatura
- literatura pro děti a mládež
- učebnice pro školy všech stupňů a ostatní didaktické pomůcky
- knihy o výtvarném umění
- katalogy
- bibliofilie¹²⁶ a autorské knihy¹²⁷

Kategorie bibliofilie však nebyla několik let součástí základních kategorií.¹²⁸

Ministerské nařízení o změně počtu cen se uskutečnilo v roce 2006. Dle dohledaných katalogů tajemnicí soutěže NČKR opravdu v tomto roce nebyla cena ve zmíněné kategorii vyhlášena. Na tuto skutečnost reagoval Spolek českých bibliofilů, a začal v roce 2008 udělovat cenu Vojtěcha Preissiga. Kolem této problematiky se vedly sáhodlouhé debaty a do soutěže Nejkrásnější české knihy kategorie bibliofilie byla opět navrácena v roce 2008. Paralelně se i nadále uděluje cena Vojtěcha Preissiga.¹²⁹

¹²⁴ *Památník národního písemnictví* [online]. [cit. 2020-10-30]. Dostupné z: <http://www.pamatniknarodnihopisemnictvi.cz/o-nckr/>

¹²⁵ *Památník národního písemnictví* [online]. [cit. 2020-10-30]. Dostupné z: http://www.pamatniknarodnihopisemnictvi.cz/content/fck/files/Dejiny_souteze_v_datech.pdf

¹²⁶ Bibliofilie – bibliofilská kniha se vyznačuje literární hodnotou, jednoduše čitelným písmem, kvalitní úpravou, vazbou, trvanlivým papírem a dobrým tiskem

¹²⁷ *Památník národního písemnictví* [online]. [cit. 2020-10-30]. Dostupné z: <http://www.pamatniknarodnihopisemnictvi.cz/o-nckr/>

¹²⁸ On-line rozhovor s Eliškou BOMOVOU, 28. 05. 2021

¹²⁹ On-line rozhovor s Eliškou BOMOVOU, 28. 05. 2021

I v současné době je tato kategorie problematická, jelikož je spojena s autorskou knihou. Což ale není jediný problém. Do soutěže se v minulých letech moc klasických bibliofilů nehlásilo.¹³⁰

V posledním desetiletí se objevují hlasy, že by bylo dobré se zamyslet nad celkovou koncepcí soutěže NČKR. Já však mohu tyto informace pouze tlumočit, jelikož jako studentka nemám přímý vhled do soutěžních podmínek, členů výběrové komise a natož k samotnému vyhlašovatelovi a organizátorovi soutěže.

O změnu se v minulosti pokoušeli například Clara Istlerová nebo Petr Babák.

Clara Istlerová například předložila Ministerstvu kultury (dále jen MK) plán, jak posuzovat sazbu, práci s obrazovým materiálem a jak pohlížet na knihu jako celek. Podle Istlerové se nápady jevily asi jako příliš komplikované, proto asi u MK neuspěla. Pro komisaře vypracovala formuláře, kde se mělo bodovat:¹³¹

- písmo, použití jeho velikosti ve vztahu k formátu knihy i ve vztahu k použitým ilustracím¹³²

Petr Babák poukazoval na neměnnost soutěže a na neustálý boj o první příčku. Při debatách o budoucnosti soutěže NČKR před více než 10 lety se zabíral tématy:¹³³

- a) oceňování
- b) zrušení soutěžení
- c) zrušení kategorií, a naopak vyzdvihoval potřebu sloužit knize¹³⁴

Babák navrhuje oprostít se od jakéhokoliv hodnocení. Posouzení kvality knih by nechal na vybraných odbornících z různých oblastí, kteří by během roku sledovali knižní trh, vybrali by za sebe top knihy a následně v rámci společné debaty by uvedli knihy, které jsou oproti jiným jedinečné (myšleno pozitivně). Vlastní hodnocení vybraných knih by mělo být uvedeno z různých pohledů (grafika, typografie, tisk, dokončovací zpracování, fotodokumentace, produkce, propagace, marketing apod.) a textově vyjádřeno ne pouze dvěma holými větami, ale zcela pregnantně vysvětleno, proč je tato kniha hodnocena tak,

¹³⁰ On-line rozhovor s Eliškou BOUMOVOU, 28. 05. 2021

¹³¹ MINAŘÍKOVÁ, 2020, str. 186, 188

¹³² MINAŘÍKOVÁ, 2020, str. 188

¹³³ On-line rozhovor s Petrem BABÁKEM, 30. 05. 2021

¹³⁴ On-line rozhovor s Petrem BABÁKEM, 30. 05. 2021

jak je hodnocena. Mám za to, že Babákoví by bylo jedno, jestli například v desíctce nejlepších českých knih by bylo 5 pohádek a 5 detektivek a například žádná monografie. Babák chce vybírat pouze nejlepší z nejlepších knih.

10.1.1 Výstava Nejkrásnějších českých knih roku 2014

V roce 2015 se uskutečnila výstava Zpráva o knize, kde došlo ke spojení užitečného s příjemným. V průběhu výstavy bylo digitalizováno 1087 publikací, které získaly ocenění v rámci soutěže NČKR za 50 let její existence. Pracovník, který digitalizoval, jednotlivé knížky, je současně promítal na strop sálu a na web projektu.¹³⁵

Součástí výstavy byla i projekce autorských filmů o budoucnosti knih v roce 2045.¹³⁶

Co je však s podivem, pro rok 2017 Památník národního písemnictví nezaplatil doménu výstavního projektu, čímž došlo ke zrušení webových stránek.¹³⁷

Obrázek č. 37, 38 – výstava Zpráva o knize

Dle mého názoru výstava Zpráva o knize předběhla svou dobu.

10.1.2 Výstava Nejkrásnějších českých knih roku 2019

Jako ukázkou srovnání s výstavou Zpráva o knize z roku 2015 přikládám mnou vyfocenou instalaci poslední uskutečněné výstavy NČKR 2019, která je bohužel bez jakékoliv instalační invence. Za nevhodné považuji umístění výstavy do knihovny Pražákova paláce Moravské galerie, kde nominované knihy nedostaly důstojný prostor.

¹³⁵ BABÁK, KIJONKA, 2019

¹³⁶ BABÁK, KIJONKA, 2019

¹³⁷ BABÁK, KIJONKA, 2019

Mezi oceněnými knihami například byly: *Jdi na venkov!* od Tomáše Wintra a Pavly Machalíkové (grafická úprava T. Hejmová, A. Svobodová)¹³⁸, *Možnosti milostného románu* od Jana Němce (grafická úprava M. Pecina¹³⁹), *To je metro, čče!* od Milady Rezkové (ilustrace V. Vlková a J. Šrámek¹⁴⁰) a další.

Obrázek č. 38 – instalace výstavy Nejkrásnějších českých knih roku 2019

10.2 Magnesia Litera

Další výraznou cenou v České republice propagující hodnotnou literaturu bezesporu náleží Magnesia Litera (dále jen ML) založená v roce 2002. Na webových stránkách v sekci historie jsou veřejnosti přístupné chronologicky seřazené oceněné knihy. Ocenění je děleno do 9 kategorií, jejichž cílem je pojmout všechnu dobře provedenou tuzemskou knižní tvorbu.¹⁴¹

Současné kategorie ML:

- Litera za prózu
- Moleskine Litera za poezii
- Litera za knihu pro děti a mládež

¹³⁸ *Památník národního písemnictví* [online]. [cit. 2021-6-24]. Dostupné z: <https://pamatniknarodnihopisemnictvi.cz/jdi-na-venkov/>

¹³⁹ *Czech Design: Nejkrásnější knihy roku vybrány. Kdo získal ocenění v prestižní soutěži?* [online]. [cit. 2021-6-24]. Dostupné z: <https://www.czechdesign.cz/temata-a-rubriky/nejkrasnejsi-knihy-roku-vybrany-kdo-ziskal-oceneni-v-prestizni-soutezi>

¹⁴⁰ *Czech Design: Úspěšná jízda české ilustrace. Kniha To je metro, čče boduje na prestižním veletrhu v Itálii* [online]. [cit. 2021-6-24]. Dostupné z: <https://www.czechdesign.cz/temata-a-rubriky/nejkrasnejsi-knihy-roku-vybrany-kdo-ziskal-oceneni-v-prestizni-soutezi>

¹⁴¹ *Magnesia Litera* [online]. [cit. 2021-04-12]. Dostupné z: <https://www.magnesia-litera.cz/o-litera/>

- Litera za naučnou literaturu
- Litera za nakladatelský čin
- Litera za publicistiku
- Litera za překladovou knihu¹⁴²

10.3 Zlatá stuha

Soutěž zaměřena na autory věnující se knihám pro děti a mládež. Mezi základní podmínku soutěži spadá vydání knihy v jazyce českém. Kromě ocenění kvalitních knižních titulů organizátoři dále iniciují putovní výstavu ilustrací doprovázenou autorským čtením a uměleckými dílnami.¹⁴³

Historicky první cena Zlaté stuhu byla udělena v roce 1993. Mezi vyznamenanými autory byl například ilustrátor, animátor, malíř, kreslíř Adolf Born nebo ilustrátor, typograf, malíř, pedagog Miloslav Jágr.¹⁴⁴

Patrik Antczak o ceně Zlatá stuha:

„...spíš mě překvapuje, kolik lidí o ní ještě neslyšelo, je potřeba se věnovat určité osvětě a informovat nejširší veřejnost o možnostech, skrze které mohou najít ty nejzajímavější a nejlepší tituly zaměřené právě na děti. Jelikož to všechno začíná právě u dětí. Dopřát jim kvalitní knihy jak po obsahové tak po výtvarné stránce.“¹⁴⁵

¹⁴² *Magnesia Litera* [online]. [cit. 2021-04-12]. Dostupné z: <https://www.magnesia-litera.cz/o-litera/>

¹⁴³ *Zlatá stuha* [online]. [cit. 2021-6-21]. Dostupné z: <http://www.zlatastuha.cz/o-soutezi>

¹⁴⁴ *Zlatá stuha* [online]. [cit. 2021-6-21]. Dostupné z: <http://www.zlatastuha.cz/o-soutezi>

¹⁴⁵ On-line rozhovor s Patrikem ANTCAKEM, 07. 06. 2021

PRAKTICKÁ ČÁST

11 PRŮBĚH PRÁCE

Před vlastním navrhováním jsem provedla hluboké rešerše 10 knih Vejce a já a následně jsem začala s tvorbou.

11.1 Počáteční idea

Práce na knize byla poměrně zdlouhavá. Dá se říci, že od počátku zadání diplomové práce jsem si zapisovala myšlenkové mapy a navrhovala možná řešení grafické úpravy knihy. Od začátku mi ale bylo jasné, že celé vyznění knihy by mělo působit minimalističtějším pojetím.

Zároveň jsem si při úvodním skicování pokládala několik otázek:

„V čem moje grafická úprava včetně typografie bude jedinečná?“

„Jakých chyb se chci vyvarovat oproti již vydaným titulům Vejce a já?“

„Kniha s přebalem, nebo bez?“

„Jaká vazba bude nejideálnější?“

„Budu šít knihu sama?“

„Jaká velikost knihy bude uživatelsky příjemná?“

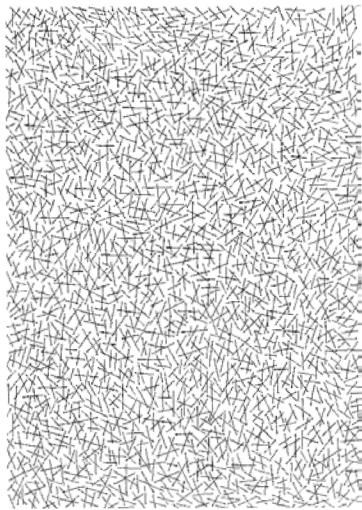
11.2 Skicování a ilustrace

Při skicování jsem si vytvářela jednotlivé pracovní verze ilustrací. Současně jsem si uvědomovala, jak by měla konečná ilustrace vyznívat. Skicování svým způsobem usnadňuje tvorbu následných ilustrací. To bylo pro mě hodně důležité.

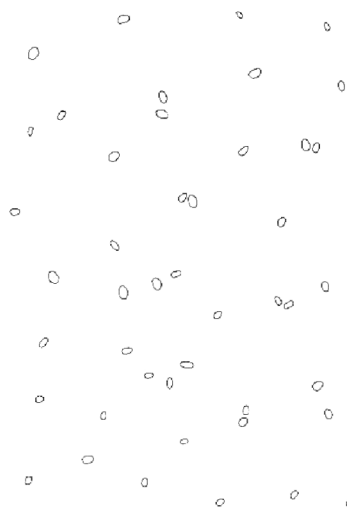
Pro skicování jsem zvolila fixy značky Centropen s průměrem 0,3 mm. Skicovala jsem na papír na papír o gramáži 90 na metr čtverečný.

Ilustrativní část knihy jsem vytvořila na základě výše uvedených skic. Ty byly základem pro vektorovou kresbu v prostředí programu Adobe Illustrator, ve kterém jsem využila vhodných programových nástrojů.

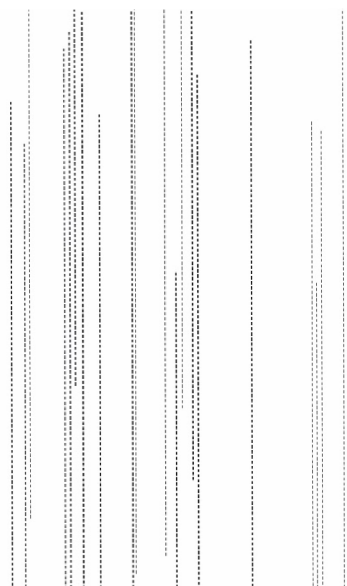
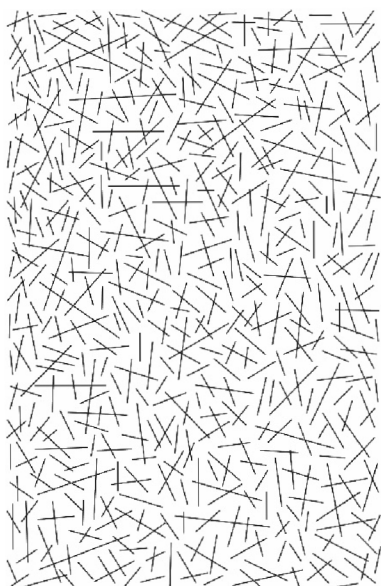
Celkově kniha Vejce a já obsahuje 4 ilustrace, které jsou umístěné před vlastním textem jednotlivých částí (tj. na zadní straně listu, které obsahují název části).

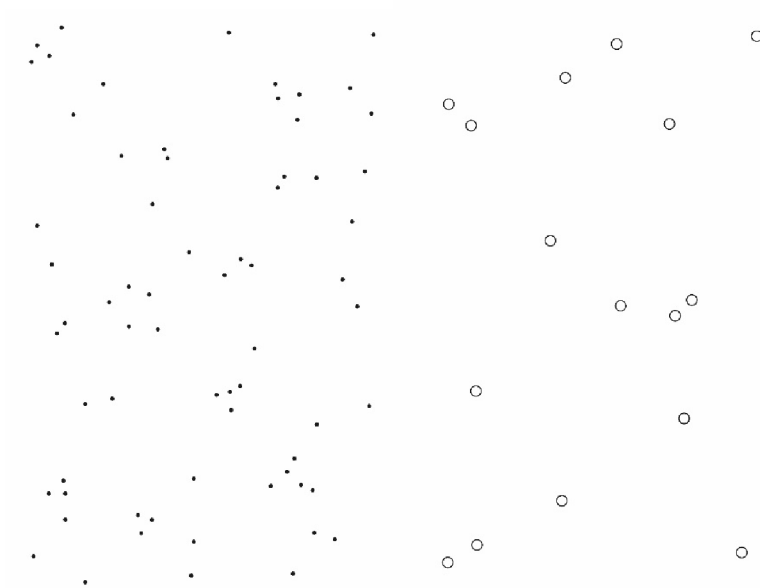
Obrázek č. 39, 40 – skici pro ilustrace

Obrázek č. 41, 42 – skici pro ilustrace

Obrázek č. 43, 44 – finální vektorové ilustrace

Obrázek č. 45, 46 – finální vektorové ilustrace

11.3 Práce v grafických programech

Pro praktickou diplomovou práci jsem využila grafické programy od Adobe balíku – Adobe Illustrator a Adobe InDesign. Adobe Illustrator na vytváření ilustrací a Adobe InDesign k sazbě a celé grafické úpravě knihy.

11.4 Sazba a grafická úprava knihy

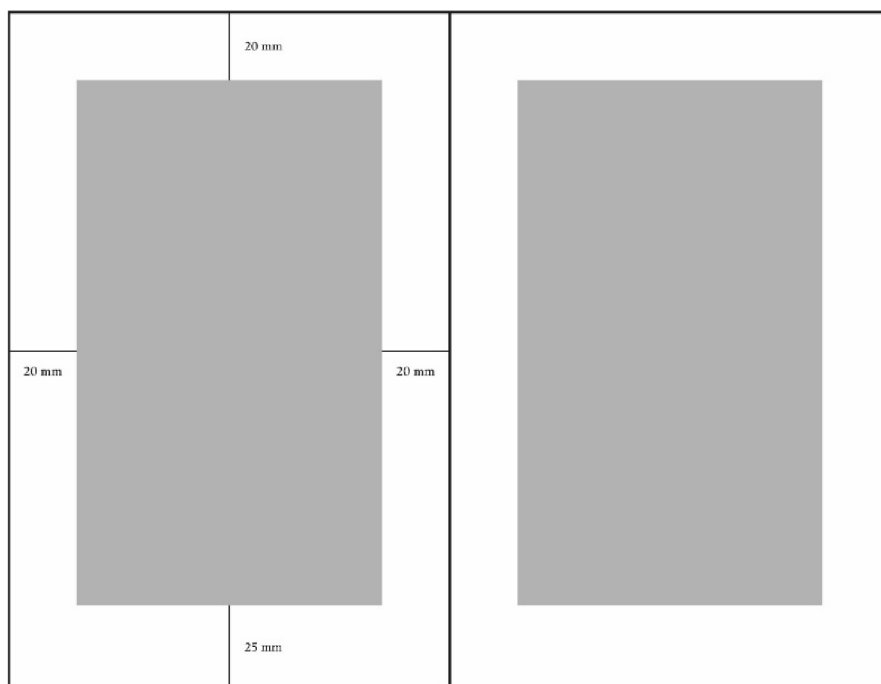
Jak bylo uvedeno v úvodu diplomové práce, jednou ze zásadních konstant kvalitního knižního designu je volba písma.

Pro sazbu celé knihy jsem po dlouhém rozmýšlení a testování zakoupila řez fontu Comenia Serif Pro od českého typografa Františka Štorma. Jak František Štorm na svém webu zmiňuje, jedná se o font, který zabraňuje bolesti očí, což je u četby knihy samozřejmě velkou výhodou. Po několika zkušebních tiscích jsem měnila velikost fontu, řádkování a odsazení. Při sazbě knihy jsem se převážně držela rad grafického designéra Martina Peciny (Knihy a typografie), Filipa Blažka (Typokniha) a rad typografa / polygrafa Josefa Vahalíka (tiskárna C5 spol. s r.o. z Jarcové u Valašského Meziříčí) a vedoucího diplomové práce akad. soch. Tomáši Chorého, ArtD.

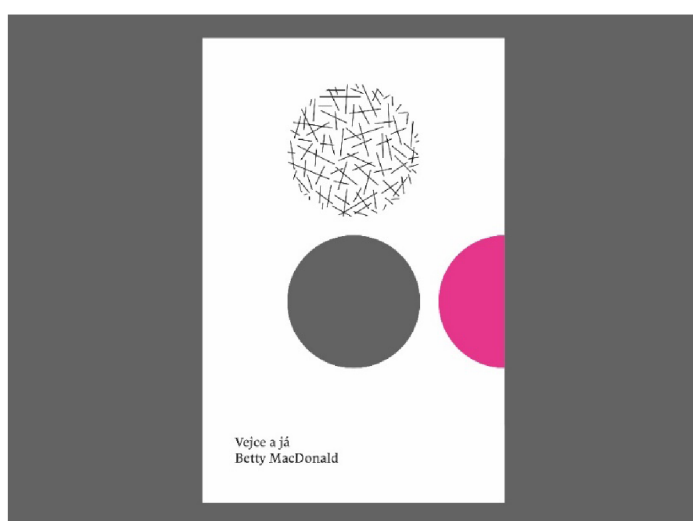
Text knihy jsem měla k dispozici pouze ve formátu PDF, proto bylo třeba provést rozsáhlé korektury, a navíc obsahoval velké množství typografických chyb. Například jsem nahrazovala tři samostatné tečky za výpusťky, americké uvozovky za české, spojovníky za pomlčky a odstranila nadbytečné nebo naopak chybějící mezery.

Grafické zpracování knihy je postaveno na stereotypním opakování kruhu, který navazuje na děj knihy. Děj knihy se neustále odvíjí v pomyslném kruhu, opakují se podobné situace, které zažívá spisovatelka na vesnici.

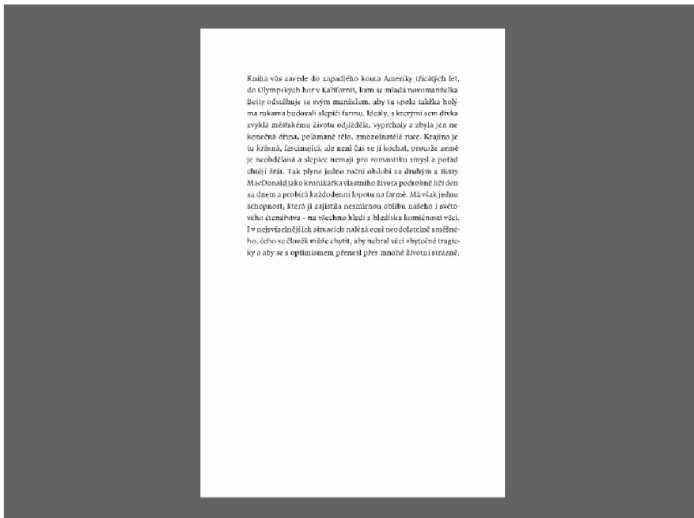
Obálka grafikou vhodným způsobem zapadá do celého výtvarného ztvárnění knihy. Jelikož kniha nebyla vytvářena za účelem prodeje, obálka neobsahuje informace o autorce. Pokud by šla kniha do prodeje, bude nakladatel vyžadovat i informace o Betty MacDonald.

Obrázek č. 47 – zrcadlo sazby

Obrázek č. 48 – přední strana obálky knihy Vejee a já

Obrázek č. 49 – zadní strana obálky knihy Vejce a já

Obrázek č. 50 – grafické řešení kapitoly

Obrázek č. 51 – grafické řešení dvoustránky

Jako barevné konstanty byly zvoleny následující CMYKové barvy:

růžová:

CMYK: 1 88 0 0

šedá:

CMYK: 0 0 0 75

černá:

CMYK: 0 0 0 100

11.5 Formát

Cílem bylo vytvořit knihu, která bude mít intimní charakter, jelikož větší část čtenářů jsou ženy. Z tohoto důvodu byl zvolen formát knihy o rozměru 130 × 200 mm.

11.6 Předtisková příprava

Po vyhotovení grafického návrhu přišel na řadu export souboru do tiskového PDF a nastavení ořezových značek a spadávek. Vše bylo konzultováno s vybraným studiem.

11.7 Tisk

Volba studia padla na pražskou Voalu založenou manželi Kulišťákovými. Voalu a její práci sleduji již od roku 2014. Konečné rozhodnutí, jestli tisk a dokončovací zpracování svěřit manželům Kulišťákovým, bylo učiněno v lednu roku 2021 po přečtení rozhovoru, kdy byl v časopise Font č. 175 uveřejněn rozhovor s manželi. Kromě grafické a knihařské práce mě zaujal jejich osobní přístup k zakázkám a celková koncepce studia. V květnu letošního roku jsem se vydala do Prahy do sídla Voaly vybrat vazbu a papíry.

Na základě zkušebních tisků a po rozhovoru se zaměstnanci studia **jsem pro knihu vybrala**

tyto **papíry**:

- blok: Cyclus ofset (115 g)
- obálka: Colorplan mist (270 g)

a tuto **vazbu**:

- otevřená knihařská vazba (hřbet překryt šedým knihařským plátnem)

11.8 Kniha

Kniha byla vytištěna v nákladu 2 kusů. Celková cena za jednu knihu činila 2 075 Kč.
Součástí knihy jsou i záložky.

11.8.1 Fotodokumentace knihy Vejce a já

Obrázek č. 52 – hotový výtisk knihy Vejce a já

Obrázek č. 53 – hotový výtisk knihy Vejce a já

Obrázek č. 54 – hotový výtisk knihy Vejce a já

Obrázek č. 55 – hotový výtisk knihy *Vejce a já*

Obrázek č. 56 – hotový výtisk knihy Vejce a já

Obrázek č. 57 – hotový výtisk knihy Vejce a já

Obrázek č. 58 – hotový výtisk knihy Vejce a já

Obrázek č. 59 – hotové výtisky knihy Vejce a já

PEDAGOGICKÁ ČÁST

12 INSPIRAČNÍ ZDROJE NA DIDAKTICKÝ PROJEKT NA VAZBU!

Inspiraci na didaktický projekt zaměřený na knižní vazbu jsem našla v průběhu studijního pobytu na Západočeské univerzitě v Plzni, který pořádala její Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara. Na této Mezinárodní letní škole umění (viz str. 10) pod vedením Mgr. et MgA. Petry Soukupové mi byly poskytnuty v rámci kurzu knižní vazby teoretické a praktické tipy na zhotovení zavěšované vazby.¹⁴⁶ Samozřejmě nám byly podrobně představeny knihařské pojmy, nástroje a materiály potřebné k vytvoření vlastní knihy.

Za další bod inspirace považuji studium na Střední umělecké škole v Ostravě, kde jsem měla možnost v rámci předmětu Technologie se naučit základy knižní vazby. Mým zdejším pedagogem byl BcA. David Vojtuš.

Inspirací pro mě je rovněž knižní vazba, kterou realizoval můj pradědeček Jan Gregor (1907–1963), který se vyučil knihařem a této profesi se věnoval především za první republiky. Ovlivnil mě také on-line workshop výroby sešitů s olomouckou knihařkou Kateřinou Mestickou.

Obrázek č. 60, 61 – ukázky zavěšované vazby ze studijního pobytu na Západočeské univerzitě

¹⁴⁶ Zavěšovaná vazba – technologický postup probíhá ve dvou krocích, nejdříve se vytvoří knižní desky a následně se do nich vlepí knižní blok

12.1 PEDAGOGICKÉ SOUVISLOSTI K TÉMATU

12.2 Hybnerova inspirace Bauhausem

Na knižní vazbu z pohledu pedagogického nahlíží český knihař a pedagog Jan Hybner.

V roce 1919 vznikla v německém Výmaru umělecká škola Bauhaus, jež se stala primárním zdrojem inspirace pro způsob výuky knižní vazby pro J. Hybnera.¹⁴⁷

V úvodním kurzu, který trval půl roku, před zahájením vlastního studia se studenti učili porozumět hlavním principům díla: tj. barvě, materiálu, tvaru atd. Hybner se inspiroval úvodním kurzem a jeho knižní výuka stojí na podobném schématu jako v Bauhausu.¹⁴⁸

12.2.1 Pojetí výuky v oblasti knihařství na Bauhausu

Výuka v dílně byla krátkodobá. Doba existence knihařské dílny se datuje od počátku existence Bauhausu do dubna 1922. Důvodem zániku byly neshody mezi pedagogem Ottem Dorfnerem (1885–1955) a expresionistickým umělcem Paulem Klee (1879–1940). Oto Dorfner jako mistr řemesla a majitel knihařské dílny ve Výmaru zastával pozici specializované osoby pomáhající s řešením technických obtíží, což nesouznělo s koncepcí výuky Paula Klee.¹⁴⁹

Paul Klee o poslání učitele hovoří takto:

*„Moje role ve vyučovacím procesu se postupem času vyjasňuje, zejména co se týče způsobu výkladu výtvarných forem, které vycházejí z ideje jejich utváření pomocí organizace mnohosti do jednoty.“*¹⁵⁰

Pro Dorfnera bylo nejdůležitější perfektní technické zpracování zakázek s využitím osvědčených postupů, zatímco Klee upřednostňoval experimentální pojetí.¹⁵¹

Po zániku dílny na Bauhausu Dorfner nepřestával v knihařské činnosti, provozoval svou dílnu nadále a privátně učil knižní vazbu. Klee dále vykonával pozici pedagoga na Bauhausu v ateliéru malby, sklomalby nebo v tkalcovské dílně.¹⁵²

¹⁴⁷ HYBNER, 2017, str. 10

¹⁴⁸ HYBNER, 2017, str. 11

¹⁴⁹ HYBNER, 2017, str. 14

¹⁵⁰ HYBNER, 2017, str. 16

¹⁵¹ HYBNER, 2017, str. 16

¹⁵² HYBNER, 2017, str. 19

12.3 Současné středoškolské vzdělání v oboru knihařství v ČR

Aktuálně nenalezneme v České republice žádný maturitní obor zaměřený na knihařství. Nabízeny jsou pouze učební obory a jedno pomaturitní studium. Současné možnosti vzdělávání nabízí standardní výuku knihařství bez aplikace oborových novinek a vůbec se neorientuje na uměleckou stránku knižní vazby.

Učební obory:

Odborné učiliště a praktická škola Brno, příspěvková organizace – Knihařské práce
(kód oboru: 34-57-E/01)

Jedličkův ústav a Mateřská škola a Základní škola a Střední škola – Knihařské práce
(kód oboru: 34-57-E/01)

Střední škola a Základní škola Sluneční, Hostinné – Knihařské práce
(kód oboru: 34-57-E/01)

Střední škola mediální grafiky a tisku: Operátor dokončujícího zpracování – Knihař
(kód oboru: 34-57-H/01)

Střední průmyslová škola polytechnická – Centrum odborné přípravy Zlín – Knihař
(kód oboru: 34-57-H/01)

Střední odborná škola a Střední odborné učiliště Lanškroun – Knihař
(kód oboru: 34-57-H/01)

Střední odborná škola mediální grafiky a polygrafie, Rymburk, příspěvková organizace –
Knihař
(kód oboru: 34-57-H/01)

Střední škola a Mateřská škola Aloyse Klara – Knihař
(kód oboru: 34-57-H/01)

Střední škola a Základní škola Sluneční, Hostinné – Knihařské práce
(kód oboru: 34-57-E/01)

Pomaturitní studium:

Střední škola grafická Brno, příspěvková organizace – Knihař

(kód oboru: 34-57-E/01)

Na středních uměleckých školách zakončených maturitní zkouškou se studenti s knižní vazbou setkají v rámci studia grafického designu jako jednoho z vyučovaných předmětů.

12.4 Vysokoškolské vzdělání v oblasti uměleckého knihařství v ČR

Roku 1998 založil na Fakultě umění Vysokého učení technického konceptuální umělec Jiří Hynek Kocman ateliér Papír a kniha, jehož existence sahala do roku 2011.¹⁵³

J. H. Kocman tak položil základy uměleckého knižního řemesla a konceptuálního knižního smýšlení v novodobých dějinách České republiky po roce 1989.

Na několika vysokých školách lze studovat knižní vazbu v rámci výtvarných ateliérů.

V současné době lze knižní vazbu studovat na:

– Fakultě umění Ostravské univerzity

(ateliér knižní obal a grafika, vedoucí ateliéru doc. PhDr. Eliška Čabalová)

Forma studia: prezenční

Typ studia: bakalářský

standartní délka studia: 4 roky

– Fakultě designu a umění Západočeské univerzity

(Kniha a tvarování papíru, vedoucí ateliéru Mgr. et MgA. Petra Soukupová)

Forma studia: prezenční

Typ studia: bakalářský

Standartní délka studia: 4 roky

– Fakultě restaurování Univerzity Pardubice v Litomyšli

(Ateliér restaurování papíru, knižní vazby a dokumentů,

vedoucí ateliéru MgA. Ivan Kopáček)

Forma studia: prezenční

¹⁵³ *Artlist* [online]. [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <https://www.artlist.cz/jiri-hynek-kocman-108641/>

Typ studia: bakalářský

Standartní délka studia: 4 roky

Dále v rámci studia na pražské UMPRUM se studenti v rámci ateliérové výuky během dvou let seznámí v knihvazačské dílně vedené Janem Hybnerem s konstrukcí, materiálem a vnější tvarovou konstrukcí.¹⁵⁴

12.5 Budoucnost studijních oborů

Budoucnost spěje k velké specializaci. Úspěch bude mít pouze spolupráce knihaře s výtvarníkem, bude se jednat především o ruční knižní vazby či vazby z netradičních materiálů v malých nákladech, které se maximálně v desítkách kusů nebo malých stovkách kusů budou dražit, nebo knihy netradičních formátů.

Hezkým příkladem je v roce 2019 vydaná atypická velkoformátová publikace Muchova Slovánská epopěj, jejíž cena se dnes pohybuje kolem 250 000 Kč za jeden kus. Kniha se prezentuje jako věrná fotoreprodukce světově uznávaného uměleckého díla s váhou 12 kg.¹⁵⁵ Vydavatelé odhadují její cenu mezi 280 000 až 360 000 Kč.¹⁵⁶ Vzhledem k atypickému formátu bylo třeba knihu vázat ručně a použít sedlářskou niť místo klasické knihařské nitě.¹⁵⁷

Autor monumentální knihy Jan William Drnek se specializuje na digitalizaci a uchování uměleckých děl. Svůj um a znalosti v oblasti správy barev jednotlivých tiskových technologií (tzv. Color management) vyučuje na katedře grafického designu britské univerzity Prague College.¹⁵⁸

12.6 Učební texty související s knižní vazbou

Obecně lze konstatovat, že větší část učebních textů byly vydány již před mnoho lety.

Za hlavní učební texty související s knižní vazbou po rešerši považují: Knihařství: technologie ruční vazby (Alois Vagrčka, 1975), Vazby knih (Jaroslav Doležal, 1961), Moderní knihařství (Jindřich Král, 1999), Stavíme knižní vazbu (Jan Hybner, 2015) a Elementy knižní vazby (Jan Hybner, 2017).

¹⁵⁴ Hybner Jan [online]. [cit. 2021-5-27]. Dostupné z: <https://www.pritelik.cz/vyuka/>

¹⁵⁵ Kniha Epopej – Slovánská Epopej [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://slav-epic.com/kniha-epopej/>

¹⁵⁶ Czech Design [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://www.czechdesign.cz/temata-a-rubriky/epopej-za-ctvrt-milionu-vychazi-nejdrazsi-ceska-kniha-ktera-potesi-pouze-200-vyvolenych>

¹⁵⁷ Kniha Epopej – Slovánská Epopej [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://slav-epic.com/kniha-epopej/>

¹⁵⁸ Jan William Drnek [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://jwd.cz/o-mne/>

12.7 DIDAKTICKÝ PROJEKT

12.7.1 Volba názvu

Při volbě názvu didaktického projektu jsem vycházela ze zásad pro tvorbu reklamních textů (mj. srozumitelnost, vztah k oboru, emoční hodnota a další) a současně jsem v názvu chtěla propojit knižní vazbu jak teoreticky, tak prakticky.

Název didaktického projektu zní: **Na vazbu!**

12.7.2 Volba školy

Volba střední odborné školy EDUCA není náhodná, naopak byla vybrána záměrně. Zvolila jsem ji na základě své souvislé odborné praxe (2019), a také mé zdejší externí pedagogické činnosti (2018 – doposud). To mi umožnilo lépe vytvořit návrh didaktického projektu a současně jsem měla již dobré povědomí o vybavení zdejší grafické dílny.

12.7.3 Grafická dílna

Grafická dílna na EDUCA – Střední odborné škole, s.r.o. byla pořízena na základě projektu „*Učebny pro odborné vzdělávání grafických oborů*“ v celkové výši 3 692 978 Kč.¹⁵⁹

¹⁵⁹ EDUCA SOŠ: *Projekt – Učebny pro odborné vzdělávání grafických oborů* [online]. [cit. 2021-6-16]. Dostupné z: <https://www.educa-sos.eu/uploads/pages/projekt-ucebny/Informace%20o%20projektu.pdf>

12.8 Návrh didaktického projektu

škola: EDUCA – Střední odborná škola, s.r.o

ročník: 1. ročník denního tříletého středního vzdělání s výučním listem

kód oboru: 34-53-H/01

RVP: Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání Reprodukční grafik

název studijního oboru: Grafický design

předmět: Praktické cvičení

kritéria hodnocení: technické zpracování, aktivita, kreativita

celkem: 19 × 45 min.

organizace: Výuka bude probíhat v grafické dílně v přízemí školy. Mimo vytváření návrhu grafického přebalu knihy, který se uskuteční v počítačové učebně, a přednášky, jež se bude konat v Žerotínském zámku, sídle Muzea Novojičinska, příspěvkové organizace Moravskoslezského kraje.

metody výuky: slovní, názorně demonstrační, dovednostně-praktické, diskuze

materiál: veškerý materiál bude studentům k dispozici v grafické dílně školy kromě jehly, nitě a vosku

na výrobu knihy bude dále potřeba: řezací podložky, pravítka, svěráky, desky, lepidla, nádobky na lepidla, nůžky, brusný papír, šídla, řezáky, knihařské kostky, tužky, papíry

KNIHA + KNIŽNÍ VAZBA

časová dotace: 1 × 45 min.

pomůcky: (viz materiál str. 79)

cíl: Studenti vysvětlí pojem kniha / knižní vazba, vyjmenují druhy knižních vazeb, ukáží dané části a uvědomí si důležitost nutných částí pro vytvoření knihy.

PŘEDNÁŠKA: TISKÁRNA KRYL A SCOTTI

Za zcela důležité pokládám představení novojičinským studentům Tiskárnu Kryl a Scotti založenou Karlem Krylem starším a Ferdinandem Scottim, která měla zásadní vliv na knižní kulturu v tuzemsku. Tiskárna vydala více než tisíc knižních titulů mimořádné

tiskařské kvality.¹⁶⁰ Důkazem její významnosti může být pracovní působení Oldřicha Menharta v tiskárně nebo i grafiků, kteří zadávali tiskárně své zakázky (Jaroslav Benda a další).

Studenti se během přednášky seznámí s historií tiskárny, technologií tisku a význačnými osobnostmi tiskárny a jejich grafickými produkcemi.

Výklad pronese publicista, novinář a odborník na Tiskárnu Kryl a Scotti PhDr. et. Mgr. Jan Mocek. Přednáška se uskuteční v Trámovém sále Žerotínského zámku sídla Muzea Novojičínska, příspěvková organizace Moravskoslezského kraje.

časová dotace: 2 × 45 min.

NÁVRH KNIŽNÍHO PŘEBALU

časová dotace: 4 × 45 min.

pomůcky: tužky, fixy, papíry různých gramáží, lepidla, nůžky

technika: počítač s nainstalovanými grafickými programy (Adobe Illustrator, Adobe Photoshop, Adobe InDesign)

cíl: Studenti představí svůj vytvořený návrh knižního přebalu, prokáží znalost v grafických programech a uvědomí si podstatu typografických a grafických zásad.

SEZNÁMENÍ S KNIŽNÍM ÚPRAVCEM FRANTIŠKEM MUZIKOU

časová dotace: 1 × 45 min.

pomůcky: pracovní listy + fixy

cíl: Studenti dokáží charakterizovat tvorbu knižního úpravce F. Muziky, budou umět samostatně vyplnit pracovní listy a ocení přínos knižního grafika Muziky.

FÁZE VÝROBNÍHO PROCESU + UKÁZKA KNIHAŘSKÝCH NÁSTROJŮ + VYTVOŘENÍ KNIHY + ZÁVĚŘEČNÉ ZHODNOCENÍ

časová dotace: 11 × 45 min.

pomůcky: knihařské nástroje (viz materiál str. 79)

cíl: Studenti vyjmenují fáze výrobního procesu a knihařské nástroje, ručně knihu ušijí a obhájí si svoji práci.

¹⁶⁰ *Tiskárna Kryl a Scotti: Karel Kryl v zrcadle bibliofilských médií a soutěží* [online]. [cit. 2021-4-30]. Dostupné z: <https://knihovnavue.nkp.cz/dokumenty/2016-1/mocek.pdf>

Zvláštní didaktická hlediska

- v průběhu hodiny bude pedagog obcházet grafickou dílnu a dohlížet na správný technologický postup
- pedagog bude dbát na individuální přístup ke studentovi a dbát na bezpečnost práce

Mnou navržený didaktický projekt bohužel nemohl být realizován z důvodu coronavirové situace (2020 a 2021).

ZÁVĚR

Vzhledem k tomu, že jsem si zvolila sama osobní téma, práce pro mě byla radostí. Celá práce prostupovala dlouhou rešerší a rozhodováním, jaké knižní tituly do teoretické diplomové práce zahrnout.

V teoretické části jsem provedla výzkumnou část zaměřenou na již vydané tituly knihy *Vejde a já*, z důvodu mého zájmu jsem se převážně zaměřila na českou knižní ilustrátorskou / grafickou / typografickou scénu. Uskutečnila jsem on-line rozhovory s osobami věnující se knižnímu designu. Dále jsem popsala několik českých / zahraničních studií a uvedla tuzemské knižní soutěže.

V praktické části jsem popsala průběh vytváření mojí grafiky publikace *Vejde a já* od počáteční myšlenky a jejího rozpracování až po tisk.

V pedagogické části jsem se věnovala souvislostem knižní vazby a navrhla jsem projekt s názvem *Na vazbu!* pro studenty novojičínské střední školy EDUCA oboru Reprodukční grafik.

ZDROJE

Knižní zdroje:

1. BLAŽEK, Filip. *Typokniha: Průvodce tvorbou tiskovin*. UMPRUM, 2020. ISBN 978-80-88308-12-6.
2. BABÁK, Petr, KIJONKA, Lukáš. *Dobře nahrává na fotbale*. Praha: UMPRUM, 2019. ISBN 978-80-87989-47-0.
3. DOČEKALOVÁ, Petra a KOL. *Jaroslav Benda 1882–1970*. 1. vyd. Praha: UMPRUM, 2019. ISBN 978-80-87989-15-9.
4. HŮLA, J. a KOL. *Zdenek Seydl a knihy*. 1. vyd. Kostelec nad Černými lesy: Archiv výtvarného umění, o.s., 2015. ISBN 978-80-905744-5-8.
5. HŮLA, J. a KOL. *Zdenek Seydl a knihy: Svazek II – Soupis knižní tvorby*. 1. vyd. Kostelec nad Černými lesy: Archiv výtvarného umění, o.s., 2015. ISBN 978-80-905744-5-8.
6. HYBNER, Jan. *Elementy knižní vazby*. Praha: UMPRUM, 2017. ISBN 978-80-87989-35-7.
7. MACDONALD, Betty. *Vejce a já*. 5. Praha: ROH, 1979. ISBN 204-030-79.
8. MINAŘÍKOVÁ, Anežka. *Clara: Clara Istlerová, práce a život*. Praha: UMRUM, 2020. ISBN 978-80-88308-10-2.
9. MURAT, René. *Oldřich Menhart: Výbor z díla písmáře a úpravce knihy*. Praha: Státní nakladatelství krásné literatury, hudby a umění, 1956.
10. CHVÁLA, Alois. *Kniha o knize*. Praha: Gremium knihkupců a nakladatelů, 1940.

11. PECINA, Martin. *Knihy a typografie*. 2. vyd. Brno: Host, 2012. ISBN 978-80-7294-813-0.
12. PLEŠTILOVÁ, Anna, ROHANOVSÁ, Lucie. *Na konci byla kniha*. Praha: UMPRUM, 2020. ISBN 978-80-88308-15-7.
13. SÍS, Petr. *Zedř: Jak jsem vyrůstal za železnou oponou*. 1. vyd. Praha: Labyrint, 2007. ISBN 78-80-86803-12-8.
14. ŠMEJKAL, František. *František Muzika: kresby, scénická a knižní tvorba*. Praha: Odeon, 1984.
15. TOMAN TYLOVÁ, Barbora. *Jde o to, aby o něco šlo: Typograf Oldřich Hlavsa*. 1. vyd. Praha: UMPRUM, 2015. ISBN 978-80-86-863-68.
16. Zdenek Seydl. *Katalog výstavy 2001*. Praha: České muzeu výtvarných umění, 2001. Propagační publikace vydaná k příležitosti výstavy.

Časopisecké zdroje:

Font. První grafický časopis. Praha: Kafka Design, 2021, 176. ISSN 1211-4049.

Internetové zdroje:

1. *Adéla Bierbaumer* [online]. [cit. 2021-03-01]. Dostupné z: <https://vzlykatplysmylitsemys.tumblr.com/>
2. *Art Antique* [online]. [cit. 2021-6-17]. Dostupné z: <https://www.artantiques.cz/>
3. *Artalk* [online]. [cit. 2021-6-22]. Dostupné z: <https://artalk.cz/>
4. *Artlist* [online]. [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <https://www.artlist.cz>
5. *Behance: Kolektiv studio* [online]. [cit. 2021-5-2]. Dostupné z: <https://www.behance.net/>
6. *Book design* [online]. [cit. 2019-09-05]. Dostupné z: <http://www.book-design.eu/>
7. *Czech Design* [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://www.czechdesign.cz/>
8. *Czech Grand Design* [online]. [cit. 2021-03-02]. Dostupné z: <http://www.czechgranddesign.cz>
9. *Czech illustrators* [online]. [cit. 2020-10-30]. Dostupné z: <https://www.czechillustrators.cz>
10. *Czech Lit* [online]. [cit. 2021-6-14]. Dostupné z: <https://www.czechlit.cz/>
11. *Česká televize* [online]. [cit. 2021-03-01]. Dostupné z: <https://www.ceskatelevize.cz/>
12. *DesignMag* [cit. 2021-6-14]. Dostupné z: <https://www.designmag.cz/>
13. *EDUCA SOŠ* [online]. [cit. 2021-6-16]. Dostupné z: <https://www.educa-sos.eu/>
14. *Taneční magazín* [online]. [cit. 2021-6-16]. Dostupné z: <https://www.tanecnimagazin.cz/>
15. *Typo9010: České digitalizované písmo 1990–2010* [online]. [cit. 2021-03-09]. Dostupné z: <https://typo9010.cz/>

16. *Experimental JetSet* [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z:
<https://www.experimentaljetset.nl>
17. *Galerie Platýz* [online]. [cit. 2021-6-14]. Dostupné z:
<https://www.galerieplatyz.cz/autori/frantisek-muzika>
18. *Hybner Jan* [online]. [cit. 2021-5-27]. Dostupné z: <https://www.pritelik.cz/>
19. *Instagram* [online]. [cit. 2021-4-25]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/>
20. *Jan William Drnek* [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://jwd.cz/>
21. *Jedličkův ústav a Mateřská škola a Základní škola a Střední škola* [online]. [cit. 2021-03-09]. Dostupné z: <http://www.jus.cz>
22. *Kniha Epopej – Slovanská Epopej* [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z: <https://slav-epic.com/>
23. *Knihárka – blogování o knihařství | návody & materiály* [online]. [cit. 2021-03-01].
Dostupné z: <https://kniharka.cz/>
24. *Knihovnická revue – Národní knihovna* [online]. [cit. 2021-6-17]. Dostupné z:
<https://knihovnarevue.nkp.cz/>
25. *Laboratoř* [online]. [cit. 2021-5-2]. Dostupné z: <http://www.laboratory.cz/>
26. *Galerie hlavního města Prahy* [online]. [cit. 2021-03-02]. Dostupné z:
<https://www.ghmp.cz/>
27. *Les Kanců* [online]. [cit. 2020-11-15]. Dostupné z: <http://leskancu.cz/>
28. *Nadace Hollar: Grafika roku* [online]. [cit. 2021-03-10]. Dostupné z:
<https://nadacehollar.cz/>

29. *Magnesia Litera* [online]. [cit. 2021-04-12]. Dostupné z: <https://www.magnesia-litera.cz>
30. *Mainstudio* [online]. [cit. 2021-03-05]. Dostupné z: <https://mainstudio.com>
31. *Meander* [online]. [cit. 2021-6-14]. Dostupné z: <https://www.meander.cz/>
32. *Moravská galerie* [online]. [cit. 2021-03-01]. Dostupné z: <http://www.moravska-galerie.cz>
33. *Náš region* [online]. [cit. 2020-11-15]. Dostupné z: <https://nasregion.cz/>
34. *Odborné učiliště a praktická škola Brno, příspěvková organizace* [online]. [cit. 2021-03-09]. Dostupné z: <https://www.oupslomena.cz/>
35. *OK–RM* [online]. [cit. 2021-03-01]. Dostupné z: <http://www.ok-rm.co.uk/>
36. *Ostravská univerzita: Fakulta umění* [online]. [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <https://fu.osu.cz/>
37. *Origoo* [online]. [cit. 2021-03-01]. Dostupné z: <https://origoo.cz/>
38. *Oživlé knižní písmo Oldřicha Menharta* [online]. [cit. 2021-6-17]. Dostupné z: file:///C:/Users/A1%C5%BEB%C4%9Bta/Downloads/Ozivle_knizni_pismo_Oldricha_Menharta.pdf
39. *Památník národního písemnictví* [online]. [cit. 2020-10-30]. Dostupné z: <http://www.pamatniknarodnihopisemnictvi.cz>
40. *PageFive: Za zelenou liškou* [online]. [cit. 2021-6-19]. Dostupné z: <https://pagefive.com/cs/knihy/22895-za-zelenou-liskou-.html>
41. *Revolver Revue* [online]. [cit. 2021-5-30]. Dostupné z: <https://revolverrevue.cz/>
42. *Studio Divize* [online]. [cit. 2020-11-15]. Dostupné z: <https://studiodivize.cz/>

43. *Střední odborná škola mediální grafiky a polygrafie, Rymburk, příspěvková organizace* [online]. [cit. 2021-03-09]. Dostupné z: <https://www.sosmgp.cz/knihar.php>
44. *Střední odborná škola a Střední odborné učiliště Lanškroun* [online]. [cit. 2021-03-09].
45. *Střední škola a Mateřská škola Aloyse Klara* [online]. [cit. 2021-03-09]. Dostupné z: <https://aklar.cz/> Dostupné z: <https://www.spslan.cz/>
46. *Střední škola grafická Brno, příspěvková organizace* [online]. [cit. 2021-03-09]. Dostupné z: <https://ssgbrno.cz/>
47. *Střední škola a Základní škola Shuneční, Hostinné* [online]. [cit. 2021-03-09]. Dostupné z: <https://www.ouhostinne.cz/>
48. *Střední průmyslová škola polytechnická* [online]. [cit. 2021-03-09]. Dostupné z: <https://www.spspzlin.cz/>
49. *Střední škola mediální grafiky a tisku* [online]. [cit. 2021-03-09]. Dostupné z: <https://www.medialnigrafika.cz/>
50. *Take take také* [online]. [cit. 2021-6-16]. Dostupné z: <https://taketaketake.cz/>
51. *Typokniha* [online]. [cit. 2021-6-14]. Dostupné z: <https://typokniha.cz/>
52. *UMPRUM* [online]. [cit. 2021-5-2]. Dostupné z: <https://www.umprum.cz/>
53. *Unie grafického designu: Profesní sdružení grafických designérů a typografů České republiky* [online]. [cit. 2021-04-09]. Dostupné z: <https://unie-grafickeho-designu.cz/>
54. *Univerzita Pardubice: Fakulta restaurování* [online]. [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <https://fr.upce.cz/>
55. *Veselá literatura* [online]. [cit. 2021-6-16]. Dostupné z: <https://www.vaseliteratura.cz/>

56. *Vyšší odborná škola grafická a střední průmyslová škola grafická* [online]. [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <https://www.hellichovka.cz/>
57. *Wörtnik* [online]. [cit. 2021-6-16]. Dostupné z: <http://www.wortnik.cz/>
58. *Západočeská galerie v Plzni* [online]. [cit. 2021-03-01]. Dostupné z: <http://www.zpc-galerie.cz>
59. *Západočeská univerzita v Plzni: Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara* [online]. [cit. 2021-03-06]. Dostupné z: <https://fdu.zcu.cz/cz>
60. *Zlatá stuha* [online]. [cit. 2021-6-21]. Dostupné z: <http://www.zlatastuha.cz/>

On-line rozhovory:

On-line rozhovor s Anežkou MINAŘÍKOVOU, 16. 06. 2021

On-line rozhovor s Eliškou BOUMOVOU, 28. 05. 2021

On-line rozhovor s Filipem BLAŽKEM, 23. 05. 2021

On-line rozhovor s Martinem PECINOU, 24. 05. 2021

On-line rozhovor s Patrikem ANTCZAKEM, 07. 06. 2021

On-line rozhovor s Petrem BABÁKEM, 30. 05. 2021

13 SEZNAM OBRAZOVÉ PŘÍLOHY

Obrázek č. 1: přebal knihy Vejce a já z roku 1949

Fotografie: Alžběta Gregorová

Obrázek č. 2: přebal knihy Vejce a já z roku 1970

Fotografie: Alžběta Gregorová

Obrázek č. 3: přebal knihy Vejce a já z roku 1979

Fotografie: Alžběta Gregorová

Obrázek č. 4: přebal knihy Vejce a já z roku 1989

Fotografie: Alžběta Gregorová

Obrázek č. 5: obálka knihy Vejce a já z roku 1949 (1)

Fotografie: Alžběta Gregorová

Obrázek č. 6: desky knihy Vejce a já z roku 1949 (2)

Fotografie: Alžběta Gregorová

Obrázek č. 7: obálka knihy Vejce a já z roku z roku 1956

Fotografie: Alžběta Gregorová

Obrázek č. 8: obálka knihy Vejce a já z roku 1965

Fotografie: Alžběta Gregorová

Obrázek č. 9: desky knihy Vejce a já z roku 1970

Fotografie: Alžběta Gregorová

Obrázek č. 10: desky knihy Vejce a já z roku 1979

Fotografie: Alžběta Gregorová

Obrázek č. 11: desky knihy Vejce a já z roku 1989

Fotografie: Alžběta Gregorová

Obrázek č. 12: obálka knihy Vejce a já z roku 2008 (1)

Fotografie: Alžběta Gregorová

Obrázek č. 13: obálka knihy Vejce a já z roku 2008 (2)

Fotografie: Alžběta Gregorová

Obrázek č. 14: obálka knihy Vejce a já z roku 2016

Fotografie: Alžběta Gregorová

Obrázek č. 15: ilustrace Ptačí sněm

Zdroj fotografie: <https://chrudimskenoviny.cz/kategorie/kultura/drzitel-ceny-hanse-ch-andersena-ilustrator-petr-sis-vystavuje-v-galerii-art>

Obrázek č. 16: obal knihy Pohádky a MALÉhRY

Zdroj fotografie:

https://www.google.com/search?q=pohadky+a+mal%C3%A9hry+kniha&rlz=1C1RFPM_csCZ873CZ873&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=2ahUKEwjC26_I-L7xAhVWPewKHf9CCWIQ_AUoAXoECAEQAw&biw=2133&bih=977#imgsrc=yfWy_0GOqaWSIM

Obrázek č. 17: obal knihy Wörtnik

Zdroj fotografie: <http://www.wortnik.cz/>

Obrázek č. 18: kniha Alfabet

Zdroj fotografie: <http://www.patrikantczak.com/ALFABETA>

Obrázek č. 19: kniha Alfabet

Zdroj fotografie: <http://www.patrikantczak.com/ALFABETA>

Obrázek č. 20: kniha Krásné písmo I., II.

Zdroj fotografie: <https://www.s-antikvariat.cz/prodano/31155-krasne-pismo-2-svazky-28387.html>

Obrázek č. 21: ukázky knižních grafických prací Zdenka Seydla

Zdroj fotografie: scan z knihy: TOMAN TYLOVÁ, Barbora. Jde o to, aby o něco šlo: Typograf Oldřich Hlavsa. 1. vyd. Praha: UMPRUM, 2015. ISBN 978-80-86-863-68.

Obrázek č. 22: ukázky knižních grafických prací Zdenka Seydla

Zdroj fotografie: scan z knihy: TOMAN TYLOVÁ, Barbora. Jde o to, aby o něco šlo: Typograf Oldřich Hlavsa. 1. vyd. Praha: UMPRUM, 2015. ISBN 978-80-86-863-68.

Obrázek č. 23: kniha Oiseaux / Ptáci

Zdroj fotografie: <https://www.czechillustrators.cz/2019/02/24/kveta-pacovska-pokud-jste-autori-nevzdavejte-to/>

Obrázek č. 24: desky knihy Zá hádky

Zdroj fotografie:

https://www.google.com/search?q=z%C3%A1+hadky+petra+nikla&rlz=1C1RFPM_csCZ873CZ873&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=2ahUKEwih6s77l5fxAhVspYsKHQJyD3sQ_AUoA3oECAEQBQ&biw=2133&bih=1041#imgrc=owatL9wyCHXbbM

Obrázek č. 25: katalog Kateřina Šedá *1977

Zdroj fotografie: scan z knihy: BABÁK, Petr, KIJONKA, Lukáš. Dobře nahrává na fotbale. Praha: UMPRUM, 2019. ISBN 978-80-87989-47-0.

Obrázek č. 26: obal Typoknihy

Zdroj fotografie: <https://typokniha.cz/>

Obrázek č. 27: desky Knihy a typografie

Zdroj fotografie: <https://www.book-design.eu/portfolio/martin-pecina-knihy-a-typografie/>

Obrázek č. 28: desky knihy Rychlé šípy

Zdroj fotografie: <https://www.book-design.eu/portfolio/rychle-sipy-jaroslava-foglara-a-jana-fischera/>

Obrázek č. 29: desky knihy Clara

Zdroj fotografie:

https://www.google.com/search?q=anezka+minarikova+clara&rlz=1C1RFPM_csCZ873CZ873&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=rb69iaccBlGweM%252CvcTFWqO6nN5G-M%252C_&vet=1&usg=AI4_-kQm19oIQV9Q6jDm-Zc0FdZ9PhmgoA&sa=X&ved=2ahUKEwjTg5mw--_wAhUNGuwKHfvJAbUQ9QF6BAgeEAE&cshid=1622328274734329#imgrc=mMautKm7MIeuTM

Obrázek č. 30: obálka knihy Nauka o písmu

Zdroj fotografie: <http://luc.devroye.org/fonts-24167.html>

Obrázek č. 31: ukázky knižních grafických prací Jaroslava Bendy

Zdroj fotografie: scan z knihy: DOČEKALOVÁ, Petra a KOL. Jaroslav Benda 1882–1970. 1. vyd. Praha: UMPRUM, 2019. ISBN 978-80-87989-15-9.

Obrázek č. 32: obálka knihy Jaroslav Benda 1882–1970: Typografická úprava a písmo

Zdroj fotografie:

https://www.google.com/search?q=petra+do%252C4%2528Dekalova+czech+design+benda&rlz=1C1RFPM_csCZ873CZ873&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir=GU7_dAGomAV-IM%252CwvOw2wp2bQEUXM%252C_&vet=1&usg=AI4_-kSYRxTCEH_00mTeeWQrMfKraReADQ&sa=X&ved=2ahUKEwi77JaBsfHwAhUG6aQKHSZxCZgQ9QF6BAgVEAE#imgrc=jVLjkLSZSeOSuM

Obrázek č. 33: vnitřní strany a obálka knihy Krakatit

Zdroj fotografie: scan z knihy: TOMAN TYLOVÁ, Barbora. Jde o to, aby o něco šlo: Typograf Oldřich Hlavsa. 1. vyd. Praha: UMPRUM, 2015. ISBN 978-80-86-863-68

Obrázek č. 34: kniha Jde o to, aby o něco šlo: Typograf Oldřich Hlavsa

Zdroj fotografie: <http://www.toman-design.com/cs/projekty/jde-o-to-aby-o-neco-slo>

Obrázek č. 35: ukázka procesu vytváření autorského hřbetu Petrem Babákem

Zdroj fotografie:

https://www.google.com/search?q=petr+babak+aka+monstrum&rlz=1C1RFPM_csCZ873CZ873&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwiF7PXewLjxAhUF7aQKHXdGC8AQ_AUoAXoECAEQAw&biw=2133&bih=977#imgrc=OI8sodV8gqJC8M

Obrázek č. 36: vnitřní strana knihy John Cage: Silence

Zdroj fotografie: <http://www.laboratory.cz/projects/1001-john-cage-silence>

Obrázek č. 37: Výstava Zpráva o knize

Zdroj fotografie: <http://www.laboratory.cz/projects/1326-zprava-o-knize-vystava>

Obrázek č. 38: Výstava Zpráva o knize

Zdroj fotografie: <http://www.laboratory.cz/projects/1326-zprava-o-knize-vystava>

Obrázek č. 39: skici pro ilustrace

Skici: Alžběta Gregorová

Obrázek č. 40: skici pro ilustrace

Skici: Alžběta Gregorová

Obrázek č. 41: skici pro ilustrace

Skici: Alžběta Gregorová

Obrázek č. 42: skici pro ilustrace

Skici: Alžběta Gregorová

Obrázek č. 43: finální vektorové ilustrace

Ilustrace: Alžběta Gregorová

Obrázek č. 44: finální vektorové ilustrace

Ilustrace: Alžběta Gregorová

Obrázek č. 45: finální vektorové ilustrace

Ilustrace: Alžběta Gregorová

Obrázek č. 46: finální vektorové ilustrace

Ilustrace: Alžběta Gregorová

Obrázek č. 47: zrcadlo sazby

Grafický design: Alžběta Gregorová

Obrázek č. 48: přední strana obálky knihy Vejce a já

Grafický design: Alžběta Gregorová

Obrázek č. 49: zadní strana obálky knihy Vejce a já

Grafický design: Alžběta Gregorová

Obrázek č. 50: grafické řešení kapitoly

Grafický design: Alžběta Gregorová

Obrázek č. 51: grafické řešení dvoustránky

Grafický design: Alžběta Gregorová

Obrázek č. 52: hotový výtisk knihy Vejce a já

Fotografie: Vendula Hallová

Obrázek č. 53: hotový výtisk knihy Vejce a já

Fotografie: Vendula Hallová

Obrázek č. 54: hotový výtisk knihy Vejce a já

Fotografie: Vendula Hallová

Obrázek č. 55: hotový výtisk knihy Vejce a já

Fotografie: Vendula Hallová

Obrázek č. 56: hotový výtisk knihy Vejce a já

Fotografie: Vendula Hallová

Obrázek č. 57: hotový výtisk knihy Vejce a já

Fotografie: Vendula Hallová

Obrázek č. 58: hotový výtisk knihy Vejce a já

Fotografie: Vendula Hallová

Obrázek č. 59: hotové výtisky knihy Vejce a já

Fotografie: Vendula Hallová

Obrázek č. 60: ukázky zavěšované vazby ze studijního pobytu na Západočeské univerzitě

Fotografie: Jan Lipina

Obrázek č. 61: ukázky zavěšované vazby ze studijního pobytu na Západočeské univerzitě

Fotografie: Jan Lipina

Tabulka č. 1: testování knižních přebalů

Tabulka č. 2: testování knižních desek s knižním blokem

14 SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

&	And (a)
A3	Formát 297 × 420 mm nebo 420 × 297 mm
A4	Formát 210 × 297 mm nebo 297 × 210 mm
AKAD. SOCH.	Akademický sochař
ARTD.	Doktor umění
BC.	Bakalář
BCA.	Bakalář umění
C	Cyan (azurová)
CIT.	Citace
CMYK	Barevný model (azurová, purpurová, žlutá, černá)
COM	Koncovka domény .COM
CZ	Koncovka domény .CZ
Č.	Číslo
ČR	Česká republika
DOC.	Docent
DP	Diplomová práce
EU	Koncovka domény .EU
G	Gram
HTML	Hypertext Markup Language
HTTPS	HyperText Transfer Protocol Secure
ISBN	International Standard Book Number
ISSN	International Standard Serial Number
K	Black (černá)
KAP.	Kapitola
KČ	Korun českých
KG	Kilogram
KNM	Knihovna národního muzea
M	Magenta (purpurová)
MFA.	Master of Fine Arts (Magistr umění)
MGA.	Magistr umění
MGR.	Magistr
MIN.	Minuta

MK	Ministerstvo kultury
ML	Magnesia Litera
MM	Milimetry
NAPŘ.	Například
NČKR	Nejkrásnější české knihy roku
NET	Koncovka domény .EU
NL	Koncovka domény .NL
O.S.	Občanské sdružení
PDF	Portable Document Format
PH.D.	Doktor
PHDR.	Doktor filosofie
PROF.	Profesor
RVP	Rámcový vzdělávací program
SOŠ	Střední odborná škola
S.R.O.	Společnost s ručením omezeným
SPOL S. R. O.	Společnost s ručením omezeným
STR.	Strana
TJ.	To je
T. Č.	Toho času
UMPRUM	Umělecko-průmyslová škola
USA	United State of Amerika
V2	Lepená vazba
V4	Šitá vazba
VIZ	Na
VŠUP	Vysoká škola umělecko-průmyslová
VYD.	Vydání
WWW	World Wide Web
Y	Yellow (žlutá)

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Bc. Alžběta Gregorová
Katedra:	Katedra výtvarné výchovy
Vedoucí práce:	akad. soch. Tomáš Chorý, ArtD.
Rok obhajoby:	2021

Název práce:	Grafická úprava knihy
Název práce v anglickém jazyce:	Book design
Anotace práce:	Diplomová práce se skládá ze tří částí – teoretické, praktické a pedagogické. Teoretická část popisuje výzkum stávajících titulů knih Vejce a já, a dále se zaměřuje především na český knižní design. V praktické části je popsán průběh tvorby autorky diplomové práce na grafické úpravě předmětné knihy. Pedagogická část se věnuje souvislostem knižní vazby v rámci didaktického projektu.
Klíčová slova:	Knihy, knižní design, typografie, Vejce a já, výzkum, autorská tvorba, didaktika, projekt

<p>Anotace práce v anglickém jazyce:</p>	<p>The thesis consists of three parts – theoretical, practical, and didactic. Theoretical part describes process of researching existing titles of the book „The Egg and I“, and is focusing mainly on Czech book design.</p> <p>The process author of this thesis utilised in creating her book and process of creating the graphic design are described in practical part of the thesis.</p> <p>Didactic part is concerned with connotations of book binding techniques in didactic projects.</p>
<p>Klíčová slova v anglickém jazyce:</p>	<p>Book, book design, typography, The Egg and I, research, author's work, didactics, project</p>
<p>Přílohy vázané v práci:</p>	<p>CD</p>
<p>Rozsah práce:</p>	<p>101 stran</p>
<p>Jazyk práce:</p>	<p>Český</p>